

AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA SILVERSÓW RAPORT CZĄSTKOWY

Egzemplarz bezpłatny

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększenia Odporności, inwestycja A3.1.1 Wsparcie rozwoju nowoczesnego kształcenia zawodowego, szkolnictwa wyższego oraz uczenia się przez całe życie.

Projekt: Zbudowanie systemu koordynacji i monitorowania regionalnych działań na rzecz kształcenia zawodowego, szkolnictwa wyższego oraz uczenia się przez całe życie, w tym uczenia się dorosłych.

Spis treści

Golden Age Index	4
Aktywność zawodowa osób 50+ w Polsce	5
Aktywność zawodowa osób 50+ w Małopolsce	10
Przedsiębiorczość osób 50+ w Polsce	12
Aktywność zawodowa osób 60+ w Polsce	23
Aktywność edukacyjna osób 60+ w Polsce	28
Znajomość języków obcych osób 60+ w Polsce	33
Sytuacja finansowa gospodarstw domowych osób 60+ w Polsce	35
Pracujący emeryci w Polsce	41
Pracujący emeryci w Małopolsce	46
Pracujący renciści w Polsce	49
Pracujący renciści w Małopolsce	55
Granice aktywności zawodowej osób w wieku okołoemerytalnym	56
Praca czy emerytura – co lepsze z punktu widzenia dobrego samopoczucia?	58
Aktywność zawodowa osób w wieku okołoemerytalnym – wybrane aspekty prawne	60
Zatrudnieni w wieku przedemerytalnym	60
Zatrudnienie osoby w wieku emerytalnym	60
Korzyści finansowe z zatrudnienia osoby w wieku okołoemerytalnym	63
Korzyści finansowe dla pracującej osoby w wieku emerytalnym	64
Aktywność zawodowa osób w wieku okołoemerytalnym w świetle ustawy o rynku pracy i służbach zatrudnienia	65
Tabele do wykresów	67

Golden Age Index

W rankingu PwC „Golden Age Index 2023”¹ Polska znalazła się na 33. miejscu wśród 35 przebadanych krajów Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD).

Golden Age Index (GAI) ocenia poziom wykorzystania potencjału osób 55+ w pracy na podstawie wybranych wskaźników:

- ↪ wskaźnik zatrudnienia² osób w wieku 55-64 lata (waga wskaźnika 40%),
- ↪ wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 65-69 lata (20%),
- ↪ liczba zatrudnionych kobiet w odniesieniu do liczby zatrudnionych mężczyzn w wieku 55-64 lata (10%),
- ↪ średni wiek wychodzenia osób z rynku pracy (5%),
- ↪ zarobki na umowie na cały etat w odniesieniu do osób w wieku 25-54 lata (10%),
- ↪ udział osób w wieku 55-64 lata pracujących w niepełnym wymiarze godzin (10%³),
- ↪ udział osób w wieku 55-64 w szkoleniach w odniesieniu do osób w wieku 25-54 lata (5%).

GAI przyjmuje wartości w przedziale 0-100, wartość polskiego GAI wyniosła 55,4 przy średniej OECD na poziomie 68,1. Miejsce w końcówce zestawienia to efekt niższej stopy zatrudnienia osób w wieku okołoemerytalnym, nierównego wieku emerytalnego dla kobiet i mężczyzn oraz stosunkowo niskiego średniego wieku wyjścia z rynku pracy. Spośród krajów Europy Środkowo-Wschodniej najwyższe miejsca w rankingu zajmują Estonia (9. pozycja), Łotwa (14.) i Czechy (16.).

¹Golden Age Index 2023, PwC, July 2023, raport dostępny na [stronie PwC](#), [dostęp: 21.07.2025]. Raport opiera się na danych za 2021 rok.

²Wskaźnik zatrudnienia pokazuje jaka część populacji/danej grupy pracuje zawodowo.

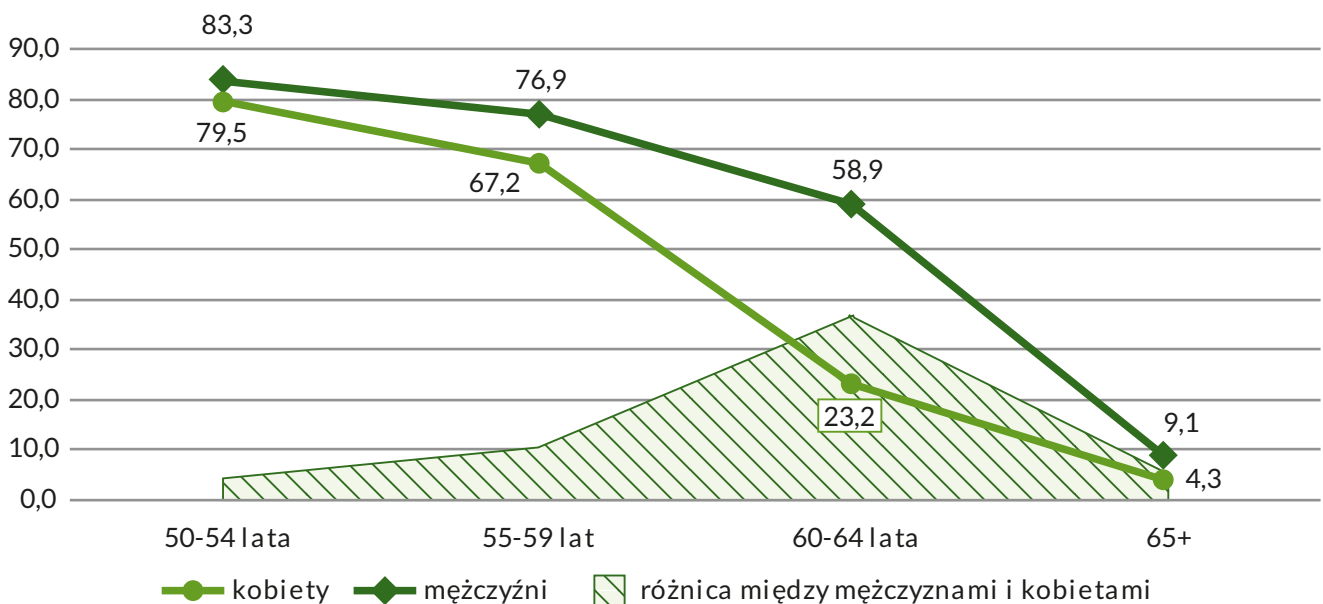
³W odróżnieniu od pozostałych wskaźników, udział osób pracujących w niepełnym wymiarze czasu oddziałuje na Golden Age Index (GAI) odwrotnie proporcjonalnie, czyli im wyższa wartość tego wskaźnika tym bardziej obniża on GAI.

Aktywność zawodowa osób 50+ w Polsce

Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 50-89 lat (czyli odsetek osób pracujących w grupie wiekowej 50-89 lat) w Polsce wynosi 34,7%⁴. **Wskaźnik zatrudnienia mężczyzn** w tym wieku wyniósł 43,6% i był o 15,9 p. proc. **wyższy niż wskaźnik zatrudnienia kobiet** (27,7%). **Najwyższy wskaźnik zatrudnienia zanotowano wśród osób w wieku 50-54 lata (81,4%),** najniższy dla osób w wieku powyżej 65 lat (6,2%).

Wskaźnik zatrudnienia w poszczególnych grupach wiekowych i przekroju płci przedstawia poniższy wykres. Jest on wyższy dla mężczyzn w każdej grupie wiekowej. Największa różnica (35,7 p. proc. na korzyść mężczyzn) występuje dla osób w wieku 60-64 lata, co zrozumiałe biorąc pod uwagę fakt, że w wieku 60. lat kobiety osiągają wiek emerytalny.

Wykres 1. Wskaźnik zatrudnienia osób powyżej 50. roku życia według płci i grup wieku w 2021 roku (%)⁵

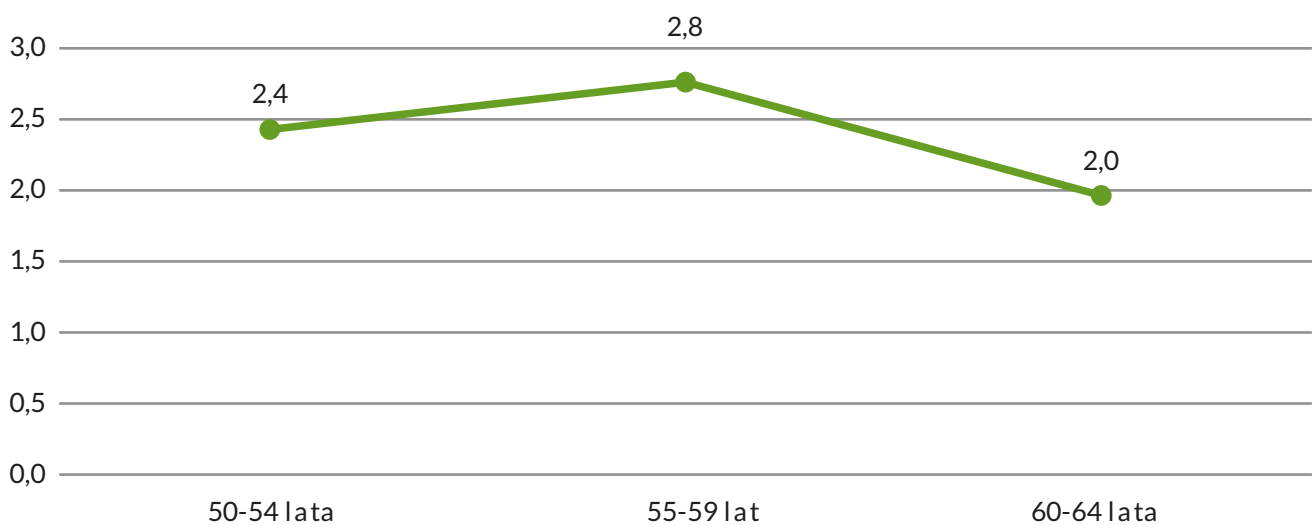
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych do wykresów zawartych w Informacji sygnałnej Głównego Urzędu Statystycznego (GUS), Osoby powyżej 50. roku życia na rynku pracy w 2021 r.

⁴ Wszystkie dane na temat wskaźników zatrudnienia dotyczą 2021 roku.

⁵ Na wykresie przedstawiono średnią z kwartałów 2021 roku.

W grupie bezrobotnych osób w wieku 50-89 lat większość stanowili mężczyźni (62,2%). Stopa bezrobocia (według Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności [BAEL]) w całej zbiorowości osób powyżej 50. roku życia wyniosła 2,3%. Najwyższa stopa bezrobocia w grupie wiekowej 50+ wystąpiła wśród osób w wieku 55-59 lat (2,8%), co przedstawia poniższy wykres. Wszystkie wartości stopy bezrobocia dla grupy 50+ są niskie, co najprawdopodobniej oznacza, że **dla tracącej zatrudnienie osoby w tym wieku bardziej „naturalną” ścieżką jest wycofanie się z rynku pracy (przejdzie do bierności) niż pozostanie aktywnym zawodowo i poszukiwanie kolejnej pracy.**

Wykres 2. Stopa bezrobocia (BAEL) powyżej 50. roku życia według grup wieku w 2021 roku (%)⁶

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych do wykresów zawartych w Informacji sygnałnej GUS, Osoby powyżej 50. roku życia na rynku pracy w 2021 r.

Analiza rozkładu pracujących według pojedynczych roczników oraz płci pokazuje, że w zbiorowości pracujących w wieku 50+ z każdym rocznikiem liczba pracujących jest coraz mniejsza. Największy ubytek liczby pracujących jest widoczny po przekroczeniu wieku emerytalnego – odpowiednio 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn.

Przewaga liczby pracujących kobiet nad pracującymi mężczyznami występuje między 50 a 57 rokiem życia. W rocznikach starszych pracujących mężczyzn jest więcej.

⁶ Na wykresie przedstawiono średnią z kwartałów 2021 roku.

Proces starzenia się zasobów pracy jest zróżnicowany w zależności od rodzaju działalności.

W 2021 roku największy odsetek pracujących powyżej 50. roku życia był w sekcji Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę. Pracujący 50+ stanowili aż 47,6% ogółu pracujących w tej sekcji. Znaczący udział pracujących 50+ w ogóle pracujących odnotowano również w sekcjach: Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (45,9%), Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości (43,8%) oraz Opieka zdrowotna i pomoc społeczna (40,3%). Inaczej przedstawiała się sytuacja w sekcji Informacja i komunikacja, gdzie w wieku 50 lat i więcej był niespełna co 10 pracujący. W pozostałych sekcjach udział pracujących 50+ wahał się od 20% do 40%⁷.

Średni wiek osób przechodzących na emeryturę, którym świadczenie wypłaca Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ZUS), zbliżony jest do ustawowego wieku przejścia na emeryturę (60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn) i w 2023 roku wyniósł 62,6 lata (łącznie dla kobiet i mężczyzn), z tego dla mężczyzn – 65,0, a dla kobiet – 60,7. W 2023 roku 95,8% kobiet uzyskało emeryturę w wieku 60-64 lata, a 98,4% mężczyzn w wieku 65 lat lub więcej⁸.

Od 2015 roku średni wiek mężczyzn, którym przyznano emeryturę, wzrósł o 2,2 lata. W tym samym czasie średni wiek kobiet pozostał identyczny – wynosił 60,7 lat zarówno w 2015 jak i w 2023 roku.

⁷Dane dla Polski za: Osoby powyżej 50. roku życia na rynku pracy w 2021 r. Informacja sygnalna GUS, 27.04.2023.

⁸Emerytury i renty w 2023 r., Informacja statystyczna GUS, Warszawa, 2024.

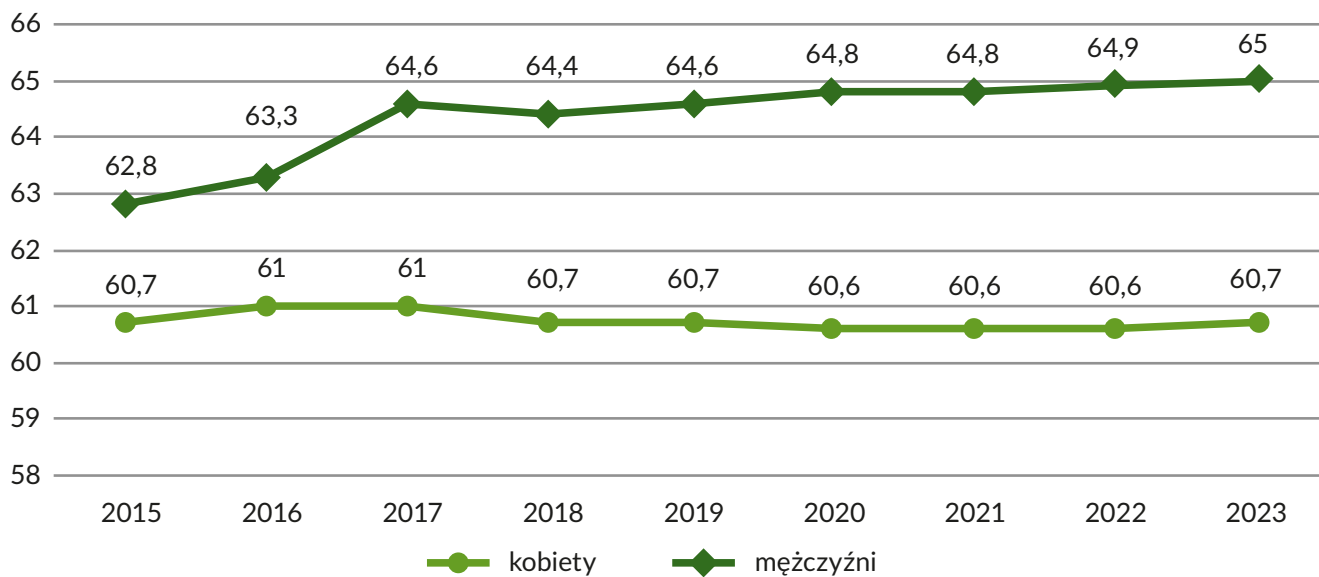
Wykres 3. Udział pracujących 50+ w ogólnej liczbie pracujących według sekcji PKD w 2021 roku (%)

Źródło: Informacja sygnalna GUS, Osoby powyżej 50. roku życia na rynku pracy w 2021 r.

Wykres 4. Średni wiek kobiet i mężczyzn, którym przyznano emerytury w okresie 2015-2023 (lata)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w Emeryturach i rentach w 2023 r. (Informacja statystyczna GUS)

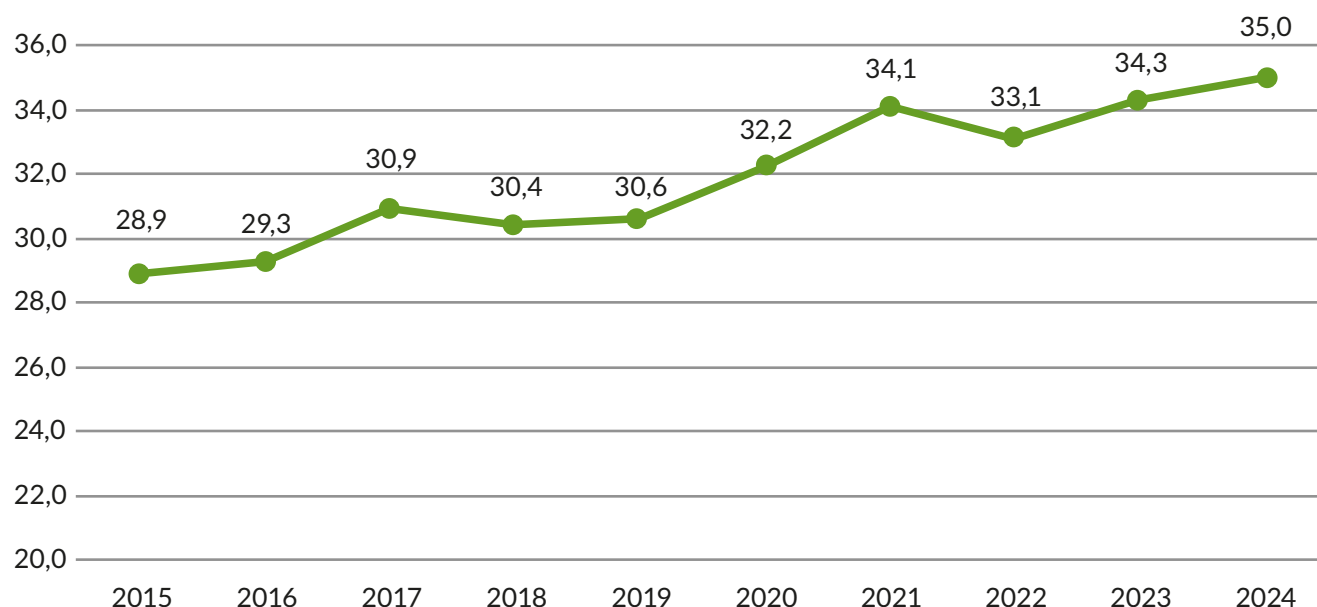
Aktywność zawodowa osób 50+ w Małopolsce

W Małopolsce liczba pracujących w wieku 50 lat i więcej na koniec 2024 roku wynosiła 415 tys. Pracujące osoby 50+ stanowiły niespełna 30% wszystkich pracujących Małopolan i Małopolanek.

Wskaźnik zatrudnienia osób 50+, określający jaki odsetek tej grupy wiekowej pracuje zawodowo, wzrósł w Małopolsce w ciągu ostatniej dekady o 6,1 p. proc. z 28,9% w 2015 roku do 35% w 2024 roku. Rosnący trend wskaźnika zatrudnienia w populacji w wieku 50-89 lat przedstawia poniższy wykres.

Wykres 5. Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 50-89 lat w Małopolsce w okresie 2015-2024 (%)

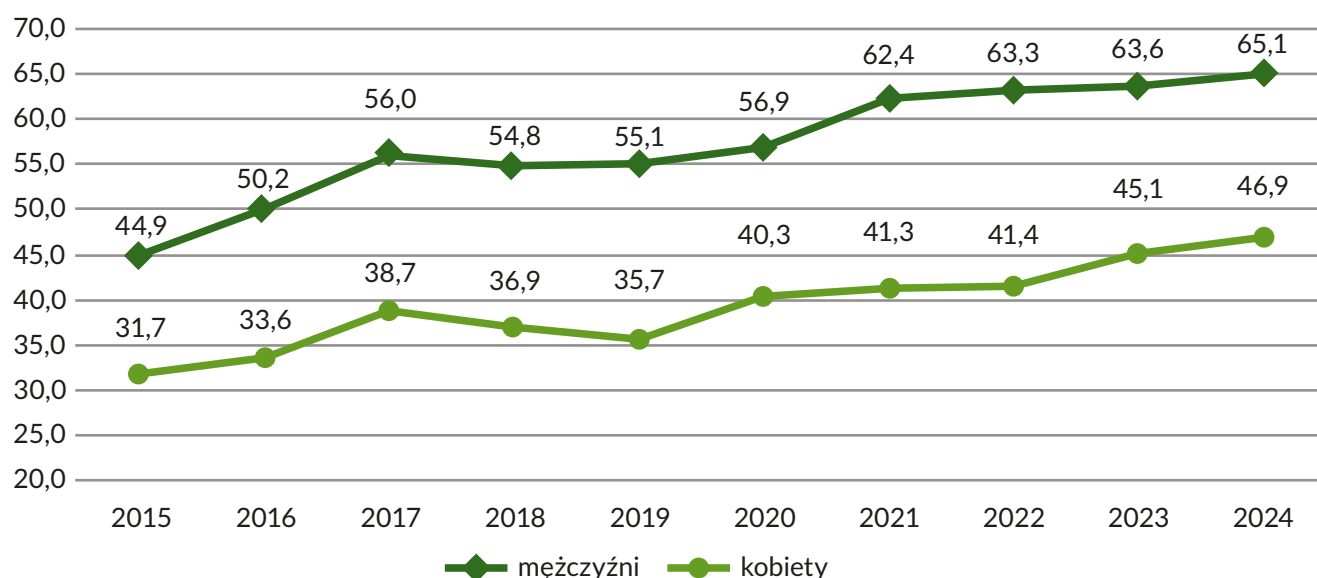
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych (BDL)

Analiza zmian wskaźnika zatrudnienia grupy wiekowej 55-64 lata w podziale na płeć pokazuje znacznie dynamiczniejsze wzrosty niż dla populacji osób 50+ ogółem.

Wskaźnik ten wzrósł w przeciągu ostatnich 10 lat o 20,2 p. proc. dla mężczyzn i 15,2 p. proc. dla kobiet. Ponieważ wzrost wskaźnika zatrudnienia dla mężczyzn był w tym okresie wyższy niż dla kobiet, różnica między płciami się pogłębiła.

Wykres 6. Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 55-64 lata w Małopolsce w okresie 2015-2024 w podziale na kobiety i mężczyzn (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Wskaźnik zatrudnienia w grupie osób 65+, kiedy i kobiety i mężczyźni są już w wieku emerytalnym, wzrósł stosunkowo najmniej – o 2,5 p. proc. w okresie 2019-2024 (brak danych dla dłuższego szeregu czasowego). Na koniec 2024 roku wskaźnik ten osiągnął wartość 14,4%.

Przedsiębiorczość osób 50+ w Polsce

Przedstawione w tym rozdziale dane i wnioski opierają się na raporcie Polskiego Instytutu Ekonomicznego⁹ i przeprowadzonym przez niego badaniu w grupie 1000¹⁰ przedsiębiorców w wieku 50 lat i więcej.

W niemal wszystkich krajach Unii Europejskiej (UE) odsetek osób samozatrudnionych jest wyższy wśród osób po pięćdziesiątce niż w całej populacji. Średnia unijna to 5 p. proc. różnicy pomiędzy grupą samozatrudnionych 15+ (13%) a samozatrudnionymi 50+ (18%).

W Polsce osoby po 50. roku życia są bardziej skłonne do zakładania firm niż ich rówieśnicy z większości krajów UE.

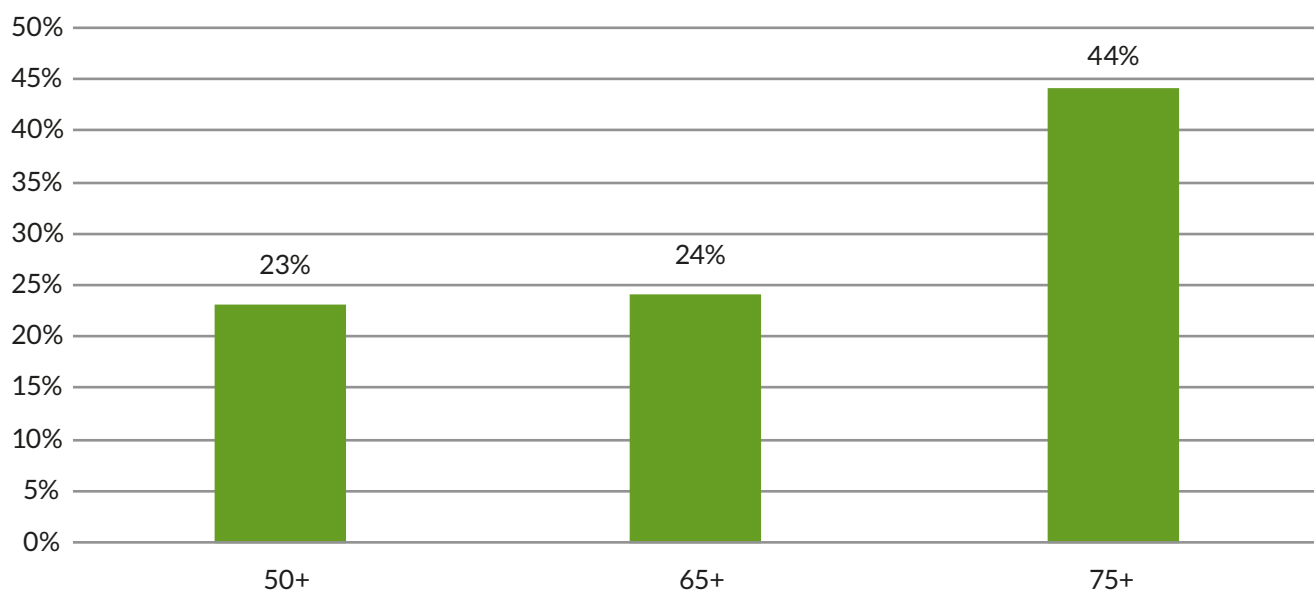

Prawie 1/4 Polaków 50+ (23%) aktywnych zawodowo prowadzi działalność gospodarczą (czyli 5 p. proc. więcej niż średnia dla krajów UE – 18%). **Udział prowadzących działalność rośnie wraz z wiekiem** (w Polsce aż 44% aktywnych zawodowo w grupie 75+ to osoby samozatrudnione).

⁹Przedsiębiorcy 50+, Dębowska K., Kłosiewicz-Górecka U., Szymańska A., Wejt-Knyżewska A., Zybertowicz K., Polski Instytut Ekonomiczny, Warszawa, październik 2023.

¹⁰Na 1000 badanych składa się 400 przedsiębiorców 50+, którzy rozpoczęli działalność po 50. roku życia oraz 600 przedsiębiorców 50+, którzy rozpoczęli działalność przed 50. rokiem życia i w chwili badania ukończyli 50 lat.

Wykres 7. Udział osób samozatrudnionych wśród aktywnych zawodowo w Polsce w zależności od grupy wiekowej w 2023 roku (%)

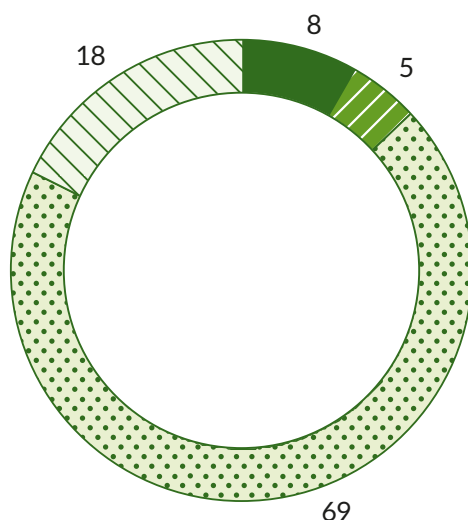
Źródło: Przedsiębiorcy 50+

Prowadzący działalność gospodarczą Polacy 50+ są mniej skłonni do zatrudniania pracowników niż obywatele innych krajów UE. W Polsce co piąty przedsiębiorca 50+ zatrudnia pracowników; w UE – niemal co trzeci.

W Polsce większy udział w samozatrudnionych zarówno 15+ jak i 50+ mieli mężczyźni. Wśród samozatrudnionych w wieku 50-64 lata widać znaczną przewagę osób z wykształceniem średnim, natomiast udział osób z wyższym wykształceniem jest znacznie mniejszy niż w grupie osób 15-64 lata. Strukturę wykształcenia samozatrudnionych 50+ przedstawia poniższy wykres.

Wykres 8. Wykształcenie osób samozatrudnionych w Polsce w grupie wiekowej 50-64 lata w 2023 roku (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w Przedsiębiorcach 50+

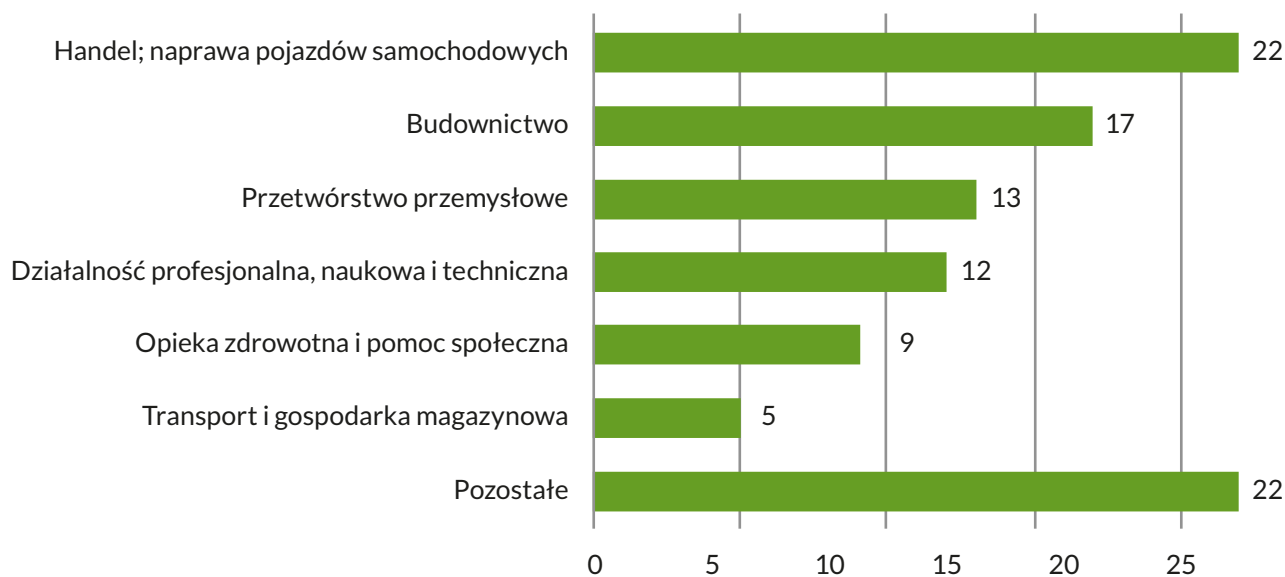
Analiza sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD), w której osoby 50+ prowadzą działalność, wykazuje w Polsce znaczną dominację rolnictwa – na tę branżę przypada aż 42% samozatrudnionych powyżej 50. roku życia. Nieco inaczej przedstawia się struktura branżowa, jeżeli wyłączymy z analizy rolnictwo¹¹. W Polsce **wśród samozatrudnionych 50+ na czoło wysuwa się handel** (22%; przede wszystkim handel detaliczny) i **budownictwo** (17%; głównie specjalistyczne roboty budowlane). Jednocześnie widać, że udział handlu i produkcji przemysłowej w strukturze zatrudnienia osób 50+ jest wyższy niż dla całej populacji 15+. W tej sekcji przedsiębiorcy 50+ zajmują się w szczególności produkcją metalowych wyrobów gotowych oraz naprawą, konserwacją i instalowaniem maszyn i urządzeń. W sekcji Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna dominuje architektura i inżynieria¹².

¹¹ Rolnictwo to specyficzny rodzaj działalności gospodarczej, który nie wymaga rejestracji. Do działalności rolniczej nie stosuje się przepisów o działalności gospodarczej, więc rolnicy nie muszą jej zgłaszać do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG).

¹² Przedsiębiorcy 50+, Polski Instytut Ekonomiczny, op. cit.

Wykres 9. Struktura samozatrudnionych w Polsce w grupie wiekowej 50+ w 2022 roku bez rolnictwa (%)

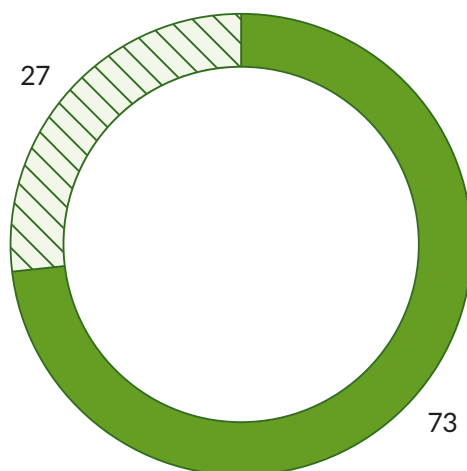
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w Przedsiębiorcach 50+

Według danych ZUS na 31 maja 2023 roku przedsiębiorcy w wieku 50+ stanowili około 1/3 wszystkich płatników składek.

Według danych CEIDG osoby 50+ w Polsce w 2022 roku założyły ponad 35 tys. jednoosobowych działalności gospodarczych (JDG). To 12% wszystkich JDG założonych w tym czasie. Największa grupa osób 50+ założyła działalność w handlu lub w budownictwie, a prawie co dziesiąta w działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej oraz w przetwórstwie przemysłowym. Wskazuje to na stosunkowo szeroki zakres branżowy podejmowanej przez przedsiębiorców 50+ działalności gospodarczej. Wśród wszystkich osób po pięćdziesiątce zakładających działalność przeważają mężczyźni, ale wśród osób w wieku emerytalnym więcej podmiotów rejestrują kobiety¹³. Szczegóły przedstawiają dwa poniższe wykresy.

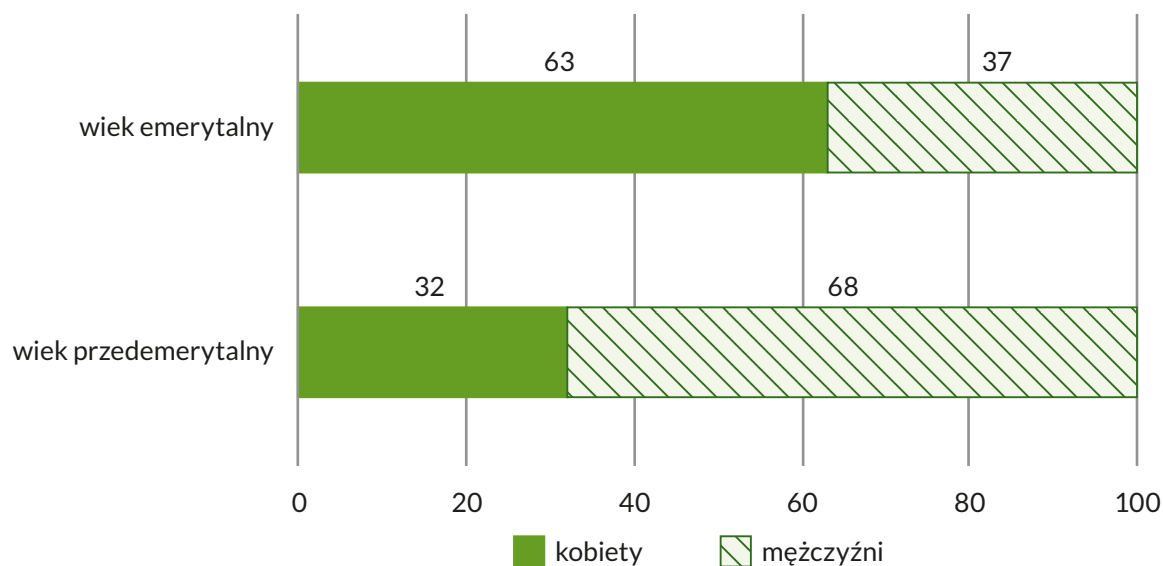
¹³ Przedsiębiorcy 50+, Polski Instytut Ekonomiczny, op. cit.

Wykres 10. Jednoosobowe działalności gospodarcze w Polsce zakładane przez osoby 50+ w 2022 roku (%)

Źródło: Przedsiębiorcy 50+

Wykres 11. Jednoosobowe działalności gospodarcze w Polsce zakładane przez osoby 50+ w przekroju płci w 2022 roku (%)

Źródło: Przedsiębiorcy 50+

Według badań BAEL tylko 20% przedsiębiorców, którzy obecnie są w wieku powyżej 50 lat, założyło swoją firmę po 50. roku życia. Większość zdecydowała się na to wcześniej: między 30. a 39. rokiem życia firmę założyło 28%, a między 40. a 49. rokiem życia – 29%¹⁴.

¹⁴ Przedsiębiorcy 50+, Polski Instytut Ekonomiczny, Warszawa, op. cit.

Największa część firm (42%) prowadzonych przez osoby 50+ funkcjonuje na rynku od 10 do 25 lat. Jeśli weźmiemy pod uwagę tylko firmy założone przez osoby po 50. roku życia, to czas działania firmy jest krótszy – zwykle poniżej 5 lat.

Potrzeba niezależności oraz chęć wykorzystania doświadczenia zawodowego są najważniejszymi powodami rozpoczęcia przez osoby 50+ działalności biznesowej.

Ważnym motywem jest możliwość osiągnięcia większych zarobków niż w pracy na etacie oraz chęć realizowania marzeń o własnym biznesie. Ponad połowa osób przebadanych przez Polski Instytut Ekonomiczny wskazywała też na czynniki rodzinno-społeczne, takie jak: chęć bycia potrzebnym, ucieczka przed samotnością, możliwość wygodnego łączenia pracy i funkcji opiekuńczych czy osiągnięcie równowagi między pracą a życiem prywatnym.

Rozpoczęcie działalności gospodarczej przez osoby 50+ dość często podyktowane jest koniecznością, a nie potrzebą. Ważne motywy stanowią chęć utrzymania aktywności zawodowej po utracie pracy na etacie oraz chęć kontynuowania pracy po przejściu na emeryturę.

Obserwuje się wypychanie z rynku pracy osób 50+ spowodowane negatywnymi stereotypami dotyczącymi dojrzałych pracowników (ageizm). Założenie własnej firmy staje się wtedy jedyną opcją, aby móc dalej zarabiać. Jednocześnie dla części badanych powodem założenia własnej firmy była możliwość współpracy z inną firmą na zasadach business-to-business (B2B). Może to wskazywać na wymuszanie przez pracodawców zakładania własnej działalności z uwagi na cięcia kosztów przez przedsiębiorstwa. To sytuacja, gdy były pracownik wykonuje tę samą pracę dla poprzedniego pracodawcy już jako firma świadcząca usługi. O nasileniu tego zjawiska w Polsce może świadczyć fakt, że prawie 80% polskich przedsiębiorców nie zatrudnia pracowników.

Potrzeba niezależności była decydującym czynnikiem dla osób, które założyły firmę przed, jak i po przejściu na emeryturę (tabela 1) – 70% wskazań. Ważność pozostałych motywów dla tych dwóch grup respondentów jest jednak nieco inna.

Dla osób rozpoczynających działalność w wieku przedemerytalnym decyzja o rozpoczęciu własnej działalności wiązała się przede wszystkim z potrzebą lepszego wykorzystania doświadczenia zawodowego i wiedzy. Bardzo często wskazywali też na chęć utrzymania aktywności zawodowej po utracie pracy na etacie, kontynuowanie pracy na emeryturze i realizowanie marzeń o własnym biznesie. Nie bez znaczenia była też możliwość osiągnięcia większych zarobków niż na etacie. W tej grupie przeważały motywy świadczące o tym, że założenie firmy wynikało z przekonania, że samodzielna działalność pozwoli na lepsze wykorzystanie swoich zasobów.

Osoby decydujące się na założenie firmy dopiero na emeryturze wskazywały często na motywy finansowe – możliwość osiągnięcia większych zarobków niż na etacie oraz chęć zainwestowania oszczędności i pomnażania kapitału. Ważnym motywem była też chęć osiągnięcia równowagi między pracą a życiem prywatnym.

Dość podobnie w obu grupach wygląda wpływ czynników społeczno-rodziny. Chęć bycia potrzebnym i ucieczka przed samotnością wpłynęły na decyzję około połowy respondentów w obu grupach. Również dla połowy respondentów ważna była możliwość łączenia pracy i funkcji opiekuńczych, którą daje własny biznes. W przypadku emerytów było to nawet więcej, bo 54%¹⁵.

Zestawienie najważniejszych motywów zakładania firmy przez osoby 50+ w podziale na osoby w wiek przedemerytalny i emerytalny zawiera poniższa tabela.

¹⁵ Przedsiębiorcy 50+, Polski Instytut Ekonomiczny, op. cit.

Tabela 1. Najważniejsze powody zakładania firmy¹⁶ przez osoby w wieku przedemerytalnym (kolumna po lewej) i emerytalnym (kolumna po prawej)

Powody zakładania firmy przez osoby w wieku przedemerytalnym	Powody zakładania firmy przez osoby w wieku emerytalnym
chęć wykorzystania doświadczenia zawodowego i wiedzy (71% wskazań w grupie osób w tym wieku)	potrzeba niezależności (70% wskazań w grupie osób w tym wieku)
potrzeba niezależności (70%)	możliwość osiągnięcia wyższych zarobków niż praca na etacie (65%)
chęć utrzymania aktywności po utracie pracy (64%)	chęć zainwestowania oszczędności i pomnażania kapitału (62%)
chęć zrealizowania marzeń o własnym biznesie (62%)	chęć osiągnięcia równowagi między pracą a życiem prywatnym (60%)
możliwość osiągnięcia wyższych zarobków niż praca na etacie (61%)	
chęć kontynuowania pracy na emeryturze (60%)	

Źródło: Przedsiębiorcy 50+

Wybór branży, w której lokują swoje biznesy osoby zakładające działalność po 50. roku życia, zależy przede wszystkim od wcześniejszych doświadczeń zawodowych (61% wskazań) i wykształcenia (55%). Założenie firmy dla połowy badanych było też realizacją marzeń. Często na decyzje o wyborze branży miała wpływ zachęta ze strony rodziny lub przyjaciół. Warto podkreślić, że przedsiębiorcy dokonując wyboru branży częściej kierują się analizą szans odniesienia sukcesu na rynku (53%), a zdecydowanie rzadziej przypadkiem (38%).

Przedsiębiorcom 50+ przy zakładaniu działalności gospodarczej najbardziej doskwierają bariery finansowe, szczególnie trudności w pozyskaniu kapitału zewnętrznego oraz brak środków na promocję firmy, a także bariery popytowe, zwłaszcza trudności w pozyskaniu klientów. Przy dalszym prowadzeniu firmy również najbardziej dają się we znaki bariery finansowe (szczególnie rosnące koszty działalności) oraz silna konkurencja w branży. Mniej odczuwalne są bariery związane z zarządzaniem firmą i rodzinno-społeczne.

Zakładający firmę w wieku emerytalnym rzadziej narzekali na uciążliwość poszczególnych barier w porównaniu z osobami, które założyły własną działalność gospodarczą w wieku przedemerytalnym. Wyjątkiem była tylko nieznacznie bardziej krytyczna opinia osób w wieku

¹⁶ Co najmniej 60% wskazań w danej grupie wiekowej.

emerytalnym o niewystarczających rządowych programach wsparcia przy zakładaniu działalności gospodarczej.

Firmy założone przez osoby w wieku przedemerytalnym zdecydowanie bardziej krytycznie podchodziły do barier finansowych – wysokich kosztów zatrudniania pracowników, trudności w pozyskaniu klientów, trudności w pozyskaniu partnerów biznesowych oraz problemów z pozyskaniem kapitału zewnętrznego. Bariery finansowe, choć dotyczą również osób, które w wieku emerytalnym zakładają własny biznes, nie są postrzegane jako silnie uciążliwe, gdyż osoby te często korzystają z własnych oszczędności, zgromadzonych w trakcie dotychczasowej pracy na etacie. W tym przypadku zakładana działalność zwykle nie wymaga do funkcjonowania specjalnego lokalu i nie jest też związana z zatrudnianiem pracowników, co przekłada się na mniejszy kapitał początkowy firmy, niezbędny do jej uruchomienia.

Generalnie przedsiębiorcy 50+ pozytywnie odnoszą się do pracy na własny rachunek, ponad ¾ uważa, że praca we własnej firmie daje większą satysfakcję niż praca na etacie.

Aż 7 na 10 jest bardzo zadowolonych z założenia własnej firmy. Tyle samo wskazuje, że praca we własnym przedsiębiorstwie daje większe możliwości rozwoju niż praca na etacie.

W opinii badanych przez Polski Instytut Ekonomiczny, prowadzenie własnej firmy sprzyja większej aktywności zawodowej niż praca na etacie oraz sprawia, że wraz z wiekiem nie zmniejsza się zaangażowanie w pracę.

Pewne różnice w ocenie pracy na własny rachunek można zauważyć podczas analizy odpowiedzi według wieku przedsiębiorcy podczas zakładania firmy. Własna firma daje więcej satysfakcji, jeśli przedsiębiorca założył ją przed 50. rokiem życia.

Przedsiębiorcy 50+, którzy założyli firmę przed 50. rokiem życia częściej uważają (75% wskazań), że prowadzenie własnej firmy daje możliwość długoletniej pracy, również po osiągnięciu wieku emerytalnego. Co ciekawe, przedsiębiorcy, którzy osiągnęli wiek emerytalny zdecydowanie rzadziej (65% wskazań) zgadzają się takim stwierdzeniem.

Co piąty przedsiębiorca w wieku emerytalnym nie zgadza się, że prowadzenie własnej firmy zapewnia długoletnią pracę na emeryturze.

Zaangażowanie w pracę nie zmniejsza się wraz z wiekiem, to stwierdzenie, z którym większość przedsiębiorców 50+ się zgadza, bez względu na wiek założenia firmy. Ale blisko co czwarty przedsiębiorca (23%), który założył działalność gospodarczą przed pięćdziesiątką, nie podziela tego stwierdzenia. To osoby, które mają już dość długi staż w prowadzeniu firmy, zaczynały w młodszym wieku, teraz są po pięćdziesiątce i uważają, że zaangażowanie w pracę zmienia się wraz z wiekiem.

Również zdaniem większości badanych praca we własnej firmie sprzyja rozwojowi osobistemu przedsiębiorcy. Wśród respondentów, którzy założyli firmę w wieku emerytalnym znajdziemy jednak 32 proc. osób, które nie zgadzają się z tym stwierdzeniem lub nie mają zdania na ten temat¹⁷.

Większość przedsiębiorców 50+ wysoko ocenia swoje cechy. Najwyżej oceniają swoją pracowitość oraz komunikatywność, a także umiejętność współdziałania, spostrzegawczość, pomysłowość, elastyczność, inicjatywę i konsekwencję. Wyżej oceniają swoje cechy przedsiębiorcy, którzy założyli firmę przed 50. rokiem życia. Kobiety oceniają swoją przedsiębiorczość lepiej niż mężczyźni. W szczególności wyższe oceny na korzyść kobiet obserwujemy w przypadku spostrzegawczości, konsekwencji, komunikatywności czy umiejętności współdziałania.

Przedsiębiorcy 50+ przywiązują dużą wagę i staranność do zarządzania firmą, dbając zarówno o rozwój firmy, jak i własny. Blisko 80% przedsiębiorców stale uczy się nowych umiejętności i zdobywa wiedzę, a 3/4 badanych stara się, aby ich firma stale się rozwijała. Większość przedsiębiorców deklaruje, że nie boi się ryzyka, chociaż z analizy ocen cech przedsiębiorczości wynika, że zdolność do podejmowania skalkulowanego ryzyka jest najniżej ocenianą przez przedsiębiorców 50+ cechą ich przedsiębiorczości.

¹⁷ Przedsiębiorcy 50+, Polski Instytut Ekonomiczny, op. cit.

Wśród barier związanych z zarządzaniem, osobom które założyły firmę po ukończeniu 50. roku życia najbardziej dawały się we znaki trudności we współpracy z przedstawicielami młodszego pokolenia (43%). Wielu takim przedsiębiorcom problemy sprawiało też dostosowanie się do zmieniających się oczekiwań klientów (39%) oraz pozyskanie pracowników (38%). Warto dodać, że generalnie bariery związane z zarządzaniem firmą nie były odbierane jako te najbardziej uciążliwe. Wśród najważniejszych trudności znalazły się bariery finansowe takie jak: rosnące koszty działalności firmy, brak wystarczających własnych środków finansowych na rozwój firmy, problemy z dostępem do finansowania zewnętrznego (np. kredytów) oraz bariery zewnętrzne (silna konkurencja w branży i niepewność związana ze zmianami w przepisach prawa).

W porównaniu z osobami, które założyły własną firmę przed ukończeniem 50. roku życia, grupa przedsiębiorców, którzy zaczęli prowadzić działalność dopiero po pięćdziesiątce, rzadziej narzekała na większość barier. Jedynym wyjątkiem była współpraca z osobami z młodszego pokolenia, częściej sprawiająca problem osobom, które rozpoczęły działalność po 50. roku życia.

Stan zdrowia był barierą ograniczającą możliwość kontynuowania intensywnej działalności biznesowej dla prawie 40% osób, które założyły działalność po 50. roku życia. Tyle samo deklarowało, że doskwierają im dylematy związane z dziedziczeniem firmy (brak następcy). W przypadku barier rodzinno-społecznych różnice w deklaracjach osób zakładających działalność przed i po 50. roku życia były minimalne. Są to bariery bardzo mocno związane z wiekiem badanych, więc brak różnic nie zaskakuje¹⁸.

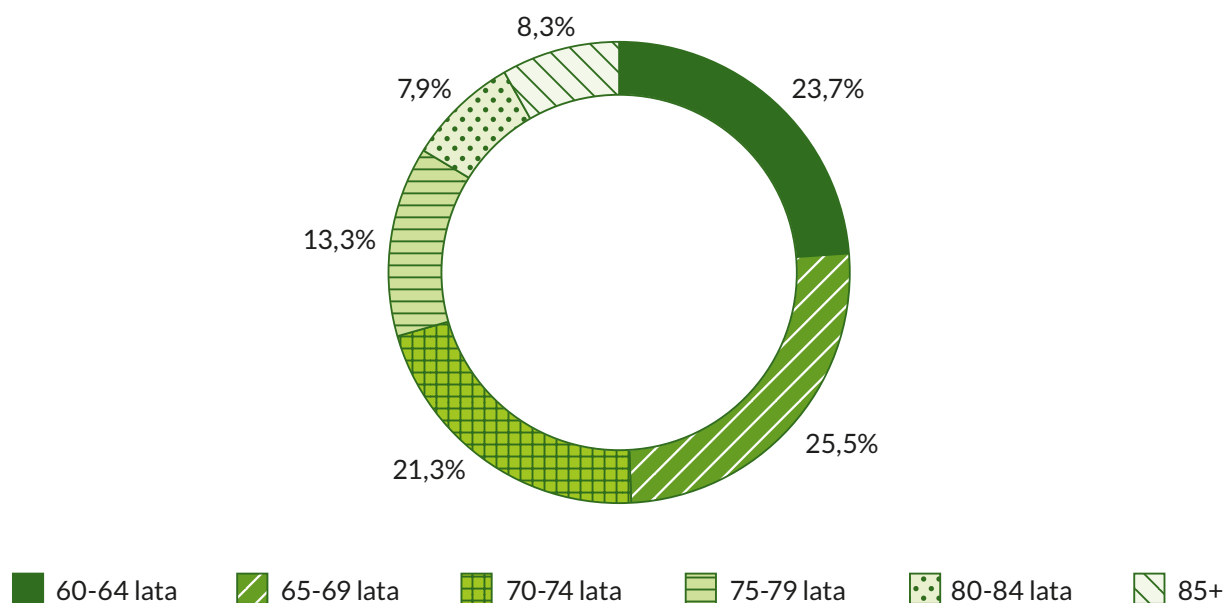

¹⁸ Przedsiębiorcy 50+, Polski Instytut Ekonomiczny, op. cit.

Aktywność zawodowa osób 60+ w Polsce

W populacji w wieku 60-89 lat najliczniejszą grupę stanowią osoby w wieku 65-69 lat. Ich udział wyniósł 25,5% w 2023 roku. Ponad 20-procentowe udziały mają w zbiorowości 60+ także grupy wiekowe 60-64 lata i 70-74 lata. **W sumie osoby w wieku 60-74 lata stanowią nieco ponad 70% osób 60+.** To ważna informacja, bo w grupie pracujących emerytów w wieku 60 lat i więcej (czyli osób mających ustalone prawo do emerytury) ponad 90% to osoby, które nie przekroczyły 75. roku życia¹⁹. Szczegółowe dane przedstawia poniższy wykres.

Wykres 12. Osoby w wieku 60 lat i więcej według grup wieku w 2023 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w Sytuacji osób starszych w Polsce w 2023 r.

Większość osób 60+ zamieszkuje w miastach; przeważają kobiety.

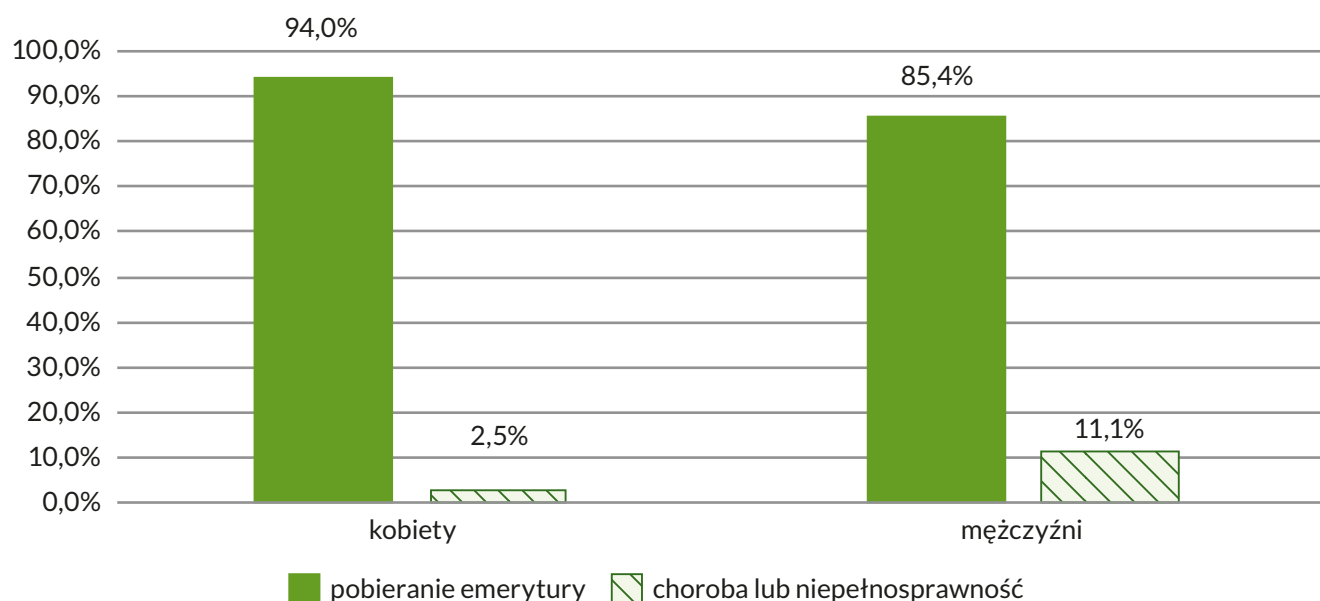
¹⁹ Sytuacja osób starszych w Polsce w 2023 r., GUS, Urząd Statystyczny w Białymstoku, Warszawa, Białystok, 2024.

Osoby biernie zawodowo stanowią 84,6% populacji w wieku 60-89 lat.
Bierność w większym stopniu dotyczy kobiet.

Odsetek biernych kobiet 60+ kształtuje się na poziomie 91,1% wobec 75,7% w grupie mężczyzn. Przewaga biernych kobiet wynika przede wszystkim z różnego wieku uprawniającego do przechodzenia na emeryturę. Główne powody bierności grupy wiekowej 60-74 lata w podziale na płeć przedstawia następujący wykres. Widać na nim, że **pobieranie emerytury jest dominującym powodem bierności kobiet**. Zwraca też uwagę, że **choroba lub niepełnosprawność wykluczają z rynku pracy mężczyzn ponad 4-krotnie częściej niż kobiety**.

Wykres 13. Główne powody bierności zawodowej kobiet i mężczyzn w wieku 60-74 lata w 2023 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w Sytuacji osób starszych w Polsce w 2023 r.

W gronie aktywnych zawodowo osób 60+ przeważają mężczyźni (66,7%) i mieszkańcy miast (66,3%). Spośród aktywnych zawodowo, zdecydowaną większość (98,6%) stanowią pracujący. Wskaźnik zatrudnienia w grupie osób 60-89 lat osiągnął w 2023 roku 23,9% dla mężczyzn i 8,8% dla kobiet. **W grupie wszystkich pracujących osób 60+, cztery osoby na dziesięć to pracujący emeryci** (czyli osoby pracujące z ustalonym prawem do emerytury). Odsetek pracujących emerytów w wieku 60 lat i więcej w gospodarce narodowej osiągnął w 2023 roku poziom 3,7%.

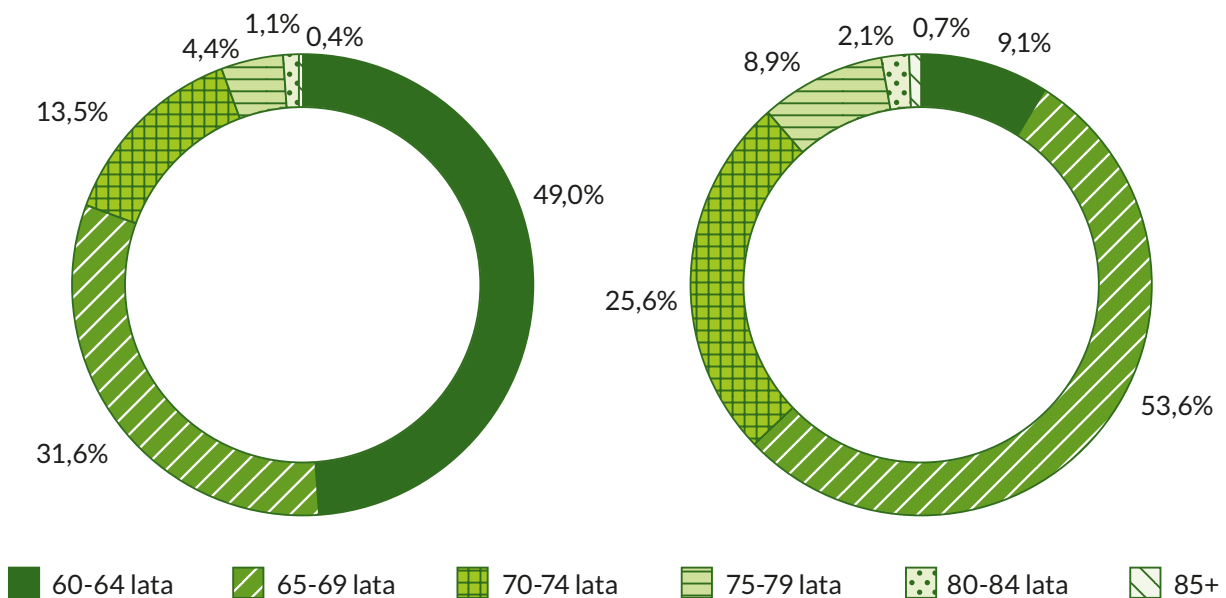
W grupie osób pracujących w wieku 60 lat i więcej, mających ustalone prawo do emerytury, ponad 90% to osoby, które nie przekroczyły 75 lat.

Zarówno mężczyźni, jak i kobiety z ustalonym prawem do emerytury, najbardziej aktywni zawodowo są w pierwszych latach po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego.

Wśród mężczyzn są to osoby z grupy wieku 65–69 lat, których odsetek wyniósł 53,6%. Wśród kobiet najliczniejszą grupę stanowiły osoby w wieku 60–64 lata (49,0%).

Strukturę zbiorowości pracujących emerytek i emerytów według grup wiekowych przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 14. Struktura pracujących emerytek (z lewej) i emerytów (z prawej) 60+ według grup wieku w 2023 roku

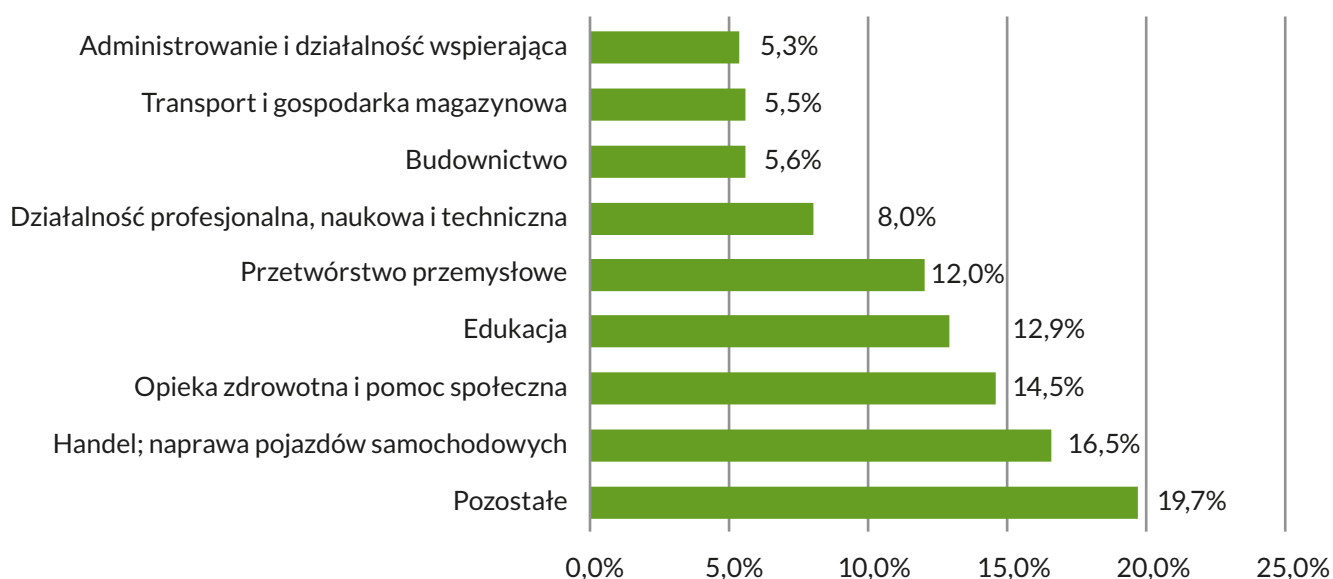

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w Sytuacji osób starszych w Polsce w 2023 r.

W 2023 r. 56,2% pracujących emerytów stanowili pracownicy najemni (zatrudnieni), a 43,3% to osoby pracujące na własny rachunek łącznie z pomagającymi członkami rodzin.

Najwięcej osób 60+ z ustalonym prawem do emerytury pracowało w sekcji Handel i naprawa pojazdów samochodowych – 16,5% ogółu pracujących emerytów w wieku 60 lat i więcej. Na drugim miejscu znajduje się sekcja Opieka zdrowotna i pomoc społeczna, w której pracę świadczyło 14,5% z nich. Kolejne 12,9% emerytów i emerytek pracowało w sekcji Edukacja, a 12,0% w Przetwórstwie przemysłowym. Wśród mężczyzn w wieku 60 lat i więcej najwięcej emerytów świadczyło pracę w Przetwórstwie przemysłowym (15,8%), a wśród kobiet – w Opiece zdrowotnej i pomocy społecznej (21,0%).

Wykres 15. Struktura pracujących emerytów 60+ według sekcji PKD w 2023 roku

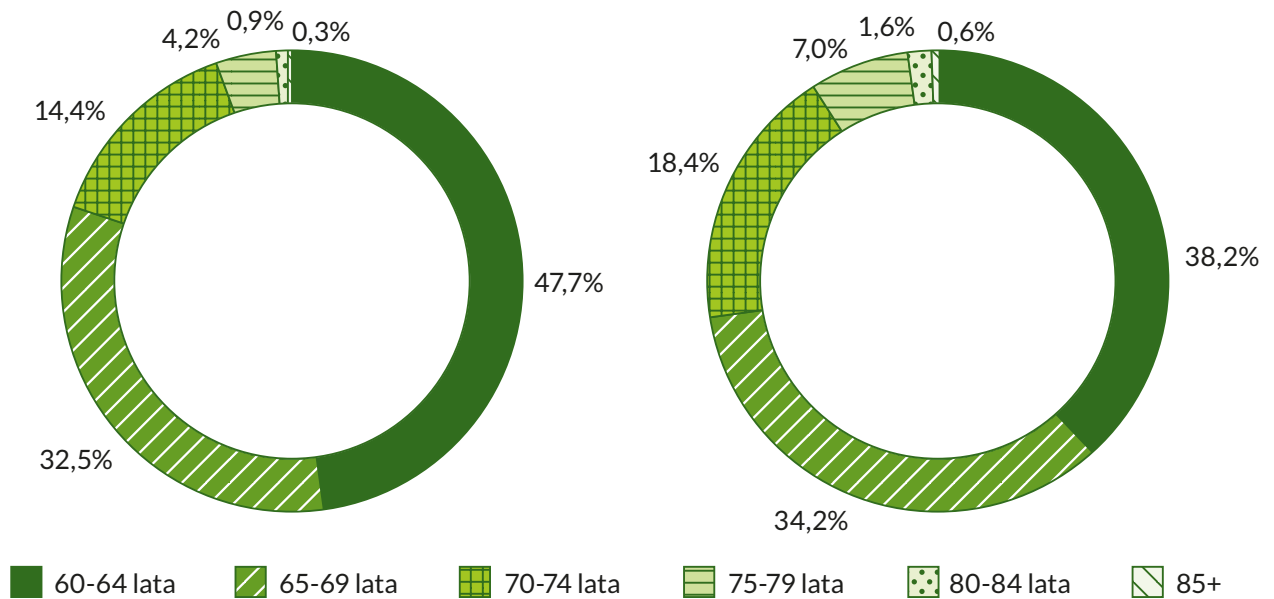

Źródło: Sytuacja osób starszych w Polsce w 2023 r.

Osoby 60+ podejmują również pracę w ramach umów cywilnoprawnych. 75,5% z nich stanowiły osoby, które nie miały statusu osoby pracującej²⁰. W przypadku kobiet najliczniejszą grupę stanowiły osoby w wieku 60–64 lata (43,9%), a w przypadku mężczyzn osoby w wieku 65–69 lat (38,2%). Strukturę wykonujących pracę na podstawie umów cywilnoprawnych według grup wiekowych przedstawiają poniższe wykresy.

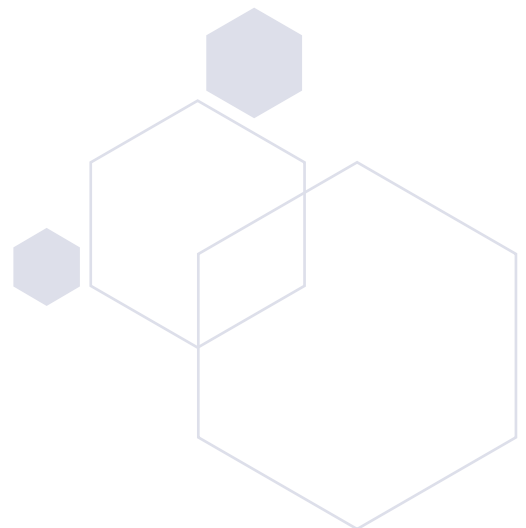
²⁰ Zgodnie z [definicją GUS](#) osób wykonujących pracę na umowę-zlecenie lub umowę o dzieło nie zalicza się do zatrudnionych (pracowników).

Wykres 16. Struktura kobiet (z lewej) i mężczyzn (z prawej) w wieku 60+ wykonujących pracę na podstawie umów zlecenia i pokrewnych według grup wieku w 2023 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w Sytuacji osób starszych w Polsce w 2023 r.

Udział osób 60+ wśród wszystkich osób wykonujących pracę na podstawie tych umów wyniósł w 2023 roku 17,2%²¹.

²¹ Sytuacja osób starszych w Polsce w 2023 r., GUS, Urząd Statystyczny w Białymstoku, op. cit.

Aktywność edukacyjna osób 60+ w Polsce

Odsetek osób uczestniczących w edukacji formalnej, pozaformalnej oraz uczeniu się nieformalnym wśród osób w wieku 60–69 lat ukształtował się w 2022 roku na poziomie **31,7%**, co wskazuje na zainteresowanie edukacją także w późniejszym okresie życia. W grupie wieku 60–64 lata odsetek osób angażujących się w zdobywanie wiedzy osiągnął poziom 33,9%, a w grupie 65–69 lat – 29,6%.

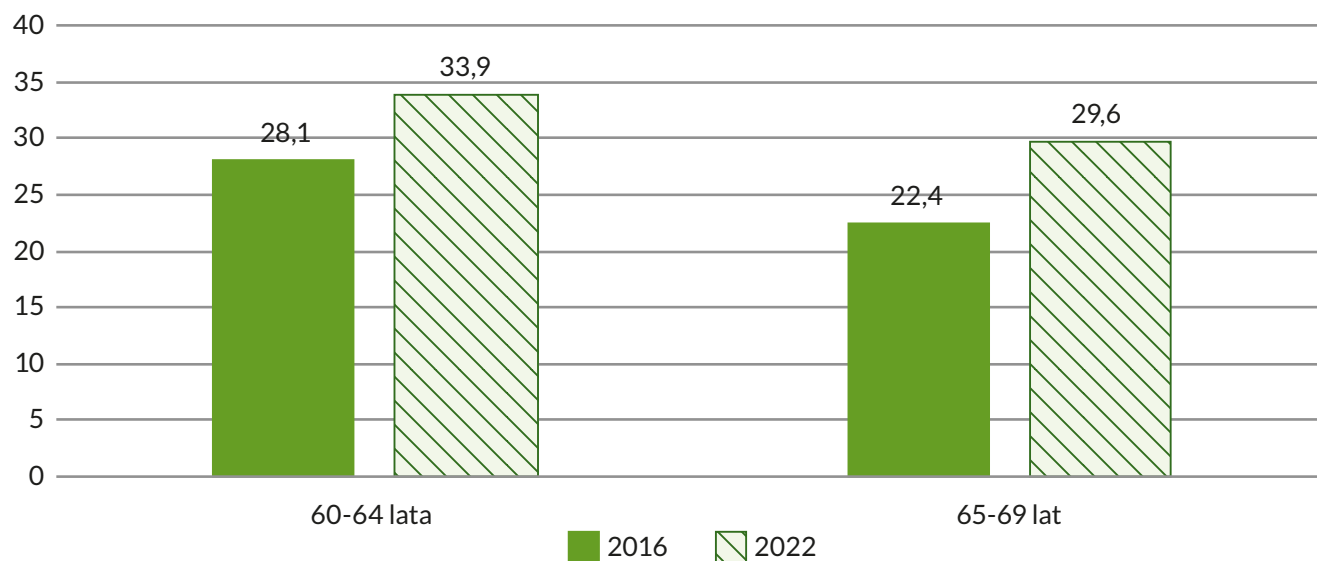
Na przestrzeni ostatnich sześciu lat zaobserwowano wzrost ogólnej aktywność edukacyjnej wśród silversów.

W porównaniu z rokiem 2016, w grupie wieku 60–64 lata odsetek osób uczestniczących w jakiegokolwiek formie kształcenia wzrósł o 5,8 p. proc., natomiast wśród osób w wieku 65–69 lat nastąpił wzrost o 7,2 p. proc.²². Szczegóły przedstawia poniższy wykres.

²² Sytuacja osób starszych w Polsce w 2023 r., GUS, Urząd Statystyczny w Białymstoku, op. cit.

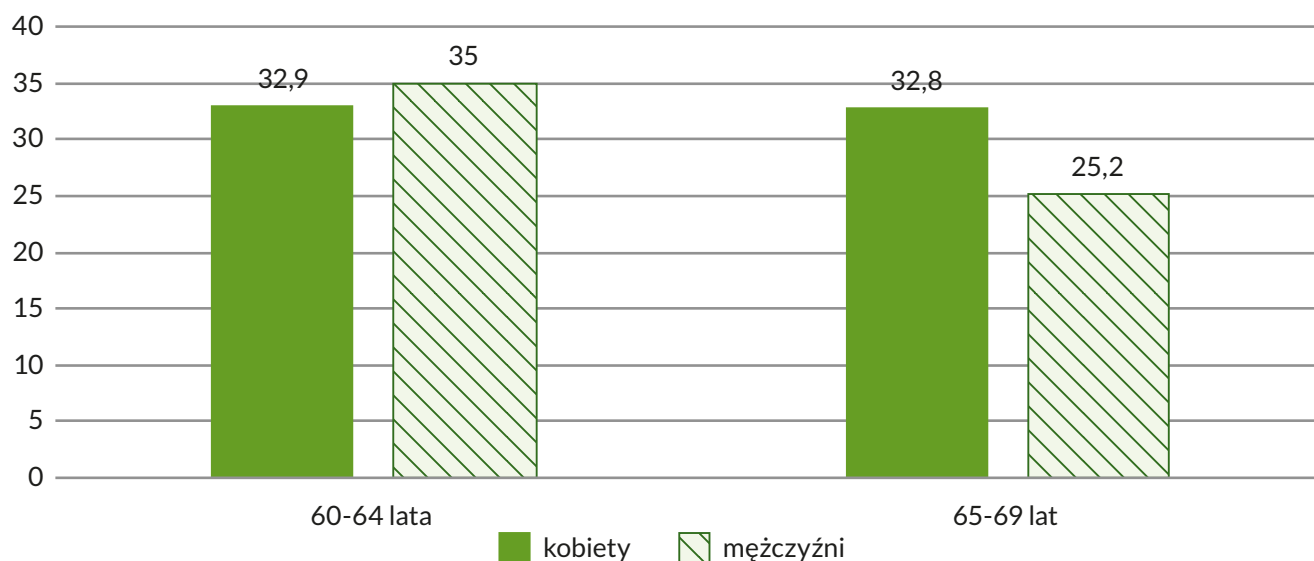
Wykres 17. Udział osób uczestniczących w różnych formach uczenia się w ogólnej liczbie osób danej grupy wiekowej – porównanie 2016 i 2022 roku (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w Sytuacji osób starszych w Polsce w 2023 r.

Wskaźnik uczestnictwa w jakiegokolwiek formie uczenia się w 2022 roku był nieco wyższy dla kobiet niż dla mężczyzn. W grupie kobiet w wieku 60–69 lat 32,9% deklaroowało zaangażowanie w różne formy zdobywania wiedzy, podczas gdy wśród mężczyzn odsetek ten wynosił 30,2%. W zestawieniu płci z grupami wieku przewaga kobiet utrzymuje się wyłącznie w starszej grupie wiekowej (65-69 lat), co zapewne ma związek z wyższym wiekiem emerytalnym mężczyzn (praca zawodowa jest jednym z głównych motorów napędzających aktywność edukacyjną). Ciekawe, że aktywność edukacyjna mężczyzn wyraźnie spada po osiągnięciu wieku emerytalnego (o 9,8 p. proc.), a aktywność kobiet po przekroczeniu 60. roku życia utrzymuje się w zasadzie na tym samym poziomie, niezależnie od grupy wiekowej (32,9% dla kobiet w wieku 60-64 lata i 32,8% dla kobiet w grupie wieku 65-69 lat). Może to oznaczać, że motywacje obu płci są odmienne.

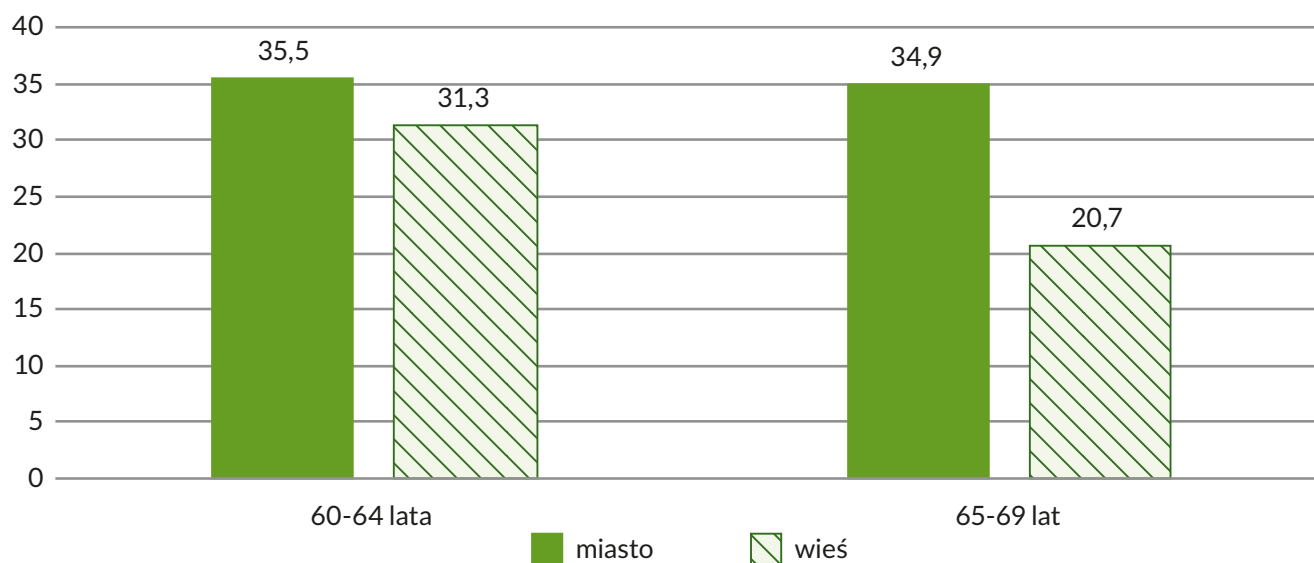
Wykres 18. Udział osób uczestniczących w różnych formach uczenia się w ogólnej liczbie osób danej grupy wiekowej według płci w 2022 roku (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w Sytuacji osób starszych w Polsce w 2023 r.

Kolejną cechą różnicującą uczestnictwo w uczeniu się było miejsce zamieszkania, które, zwłaszcza w przypadku osób w wieku 65–69 lat, miało znaczący wpływ. Jednak w obu grupach wiekowych większe odsetki aktywnych edukacyjnie odnotowano wśród mieszkańców miast. W grupie wieku 60–64 lata różnica w wysokości tego wskaźnika między mieszkańcami miast a wsi wyniosła 4,2 p. proc., podczas gdy wśród osób w wieku 65–69 lat osiągnęła poziom 14,2 p. proc.

Wykres 19. Udział osób uczestniczących w różnych formach uczenia się w ogólnej liczbie osób danej grupy wiekowej według miejsca zamieszkania w 2022 roku (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w Sytuacji osób starszych w Polsce w 2023 r.

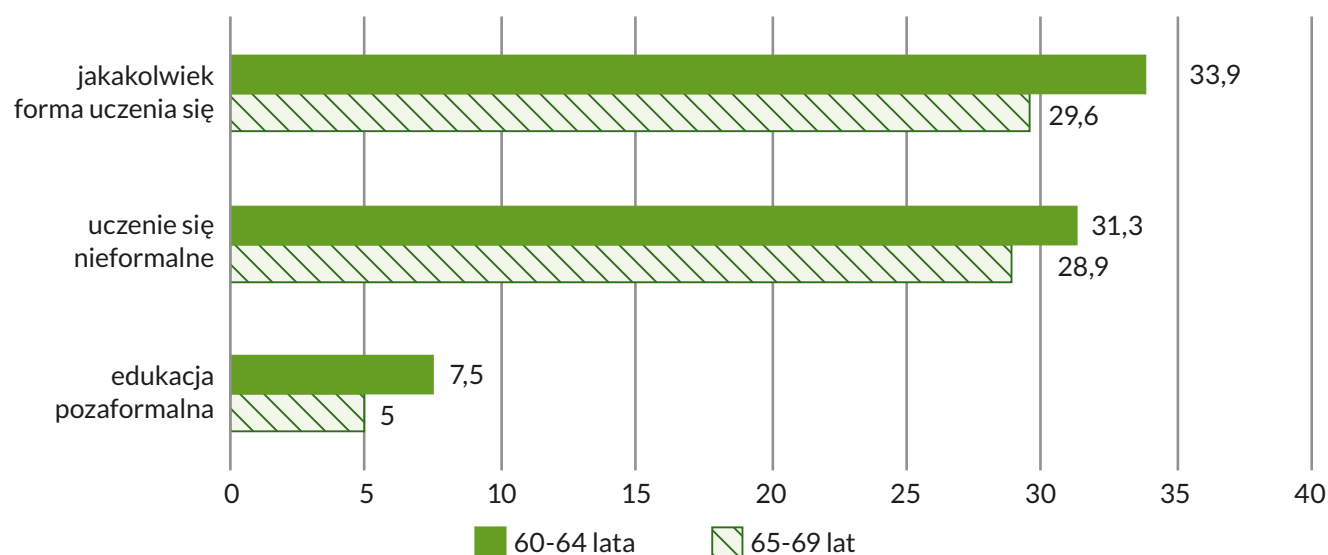
Wśród osób 60+ najpopularniejszą formą zdobywania wiedzy jest uczenie się nieformalne, które polega na zdobywaniu wiedzy od współpracowników, kolegów, członków rodziny lub samodzielnej nauce.

Zdecydowanie mniejsze znaczenie ma edukacja pozaformalna realizowana na kursach, szkoleniach oraz w podobnych formach. Natomiast edukacja formalna, w systemie szkolnym lub na studiach wyższych, odgrywa marginalne znaczenie.

W 2022 roku w uczeniu się nieformalnym uczestniczyło 30,1% osób w wieku 60–69 lat. W grupie wieku 60–64 lata wskaźnik ten wyniósł 31,3%, a wśród osób w wieku 65–69 lat – 28,9%. Z kolei udział w edukacji pozaformalnej zadeklarowało 6,2% osób w wieku 60–69 lat, przy czym w grupie wieku 60–64 lata wskaźnik ten wyniósł 7,5%, a wśród osób w wieku 65–69 lat – 5,0%.

Wykres 20. Udział osób uczestniczących w różnych formach uczenia się w ogólnej liczbie osób danej grupy wiekowej według form uczenia się²³ w 2022 roku (%)

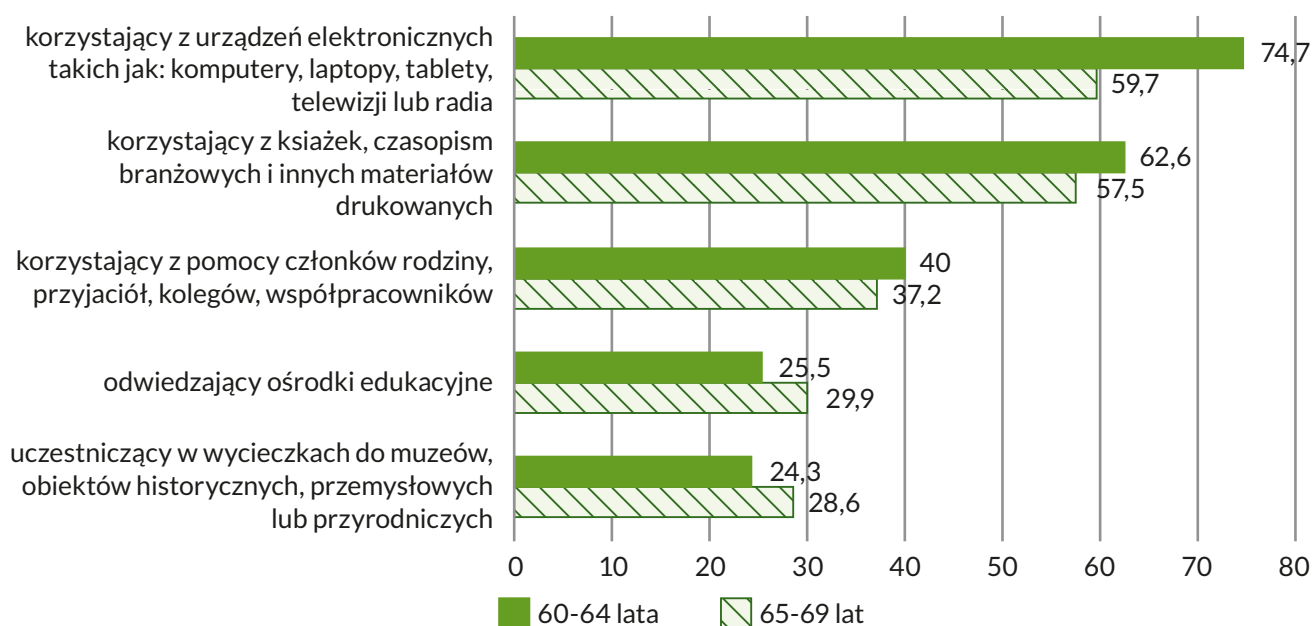
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w Sytuacji osób starszych w Polsce w 2023 r.

²³ Jedna osoba może być wykazana więcej niż jeden raz, jeśli uczestniczyła w różnych formach uczenia się.

W przypadku osób dojrzałych, podobnie jak w pozostałych grupach wieku, **najczęściej wybieraną metodą uczenia się nieformalnego było korzystanie z różnego rodzaju urządzeń elektronicznych i internetu**. W 2022 roku z tego sposobu nauki korzystało 67,3% osób w wieku 60–69 lat uczących się nieformalnie. Metodę tę częściej wybierali mężczyźni (68,8%) niż kobiety (66,1%) oraz mieszkańcy miast (69,9%) niż wsi (61,7%). W grupie wieku 60–64 lata z urządzeń elektronicznych i internetu w zdobywaniu wiedzy korzystało 74,7% osób uczestniczących w uczeniu się nieformalnym, a w grupie 65–69 lat – 59,7%.

Drugim pod względem popularności źródłem wiedzy były książki, czasopisma branżowe i inne materiały drukowane, z których korzystało 60,1% uczących się nieformalnie osób w wieku 60–69 lat (62,6% osób w wieku 60–64 lata i 57,5% osób w wieku 64–69 lat). Mniej, bo 38,6% osób wieku 60–69 lat czerpało wiedzę od członków rodziny, przyjaciół i współpracowników. Najmniej popularnymi metodami uczenia się nieformalnego były odwiedziny w ośrodkach edukacyjnych, w tym w bibliotekach (27,7% osób uczących się nieformalnie), a także wycieczki do muzeów, obiektów historycznych, przemysłowych lub przyrodniczych (26,4%); te formy częściej wybierały osoby ze starszej grupy wiekowej²⁴.

Wykres 21. Udział osób korzystających z wybranych sposobów nauki w ogólnej liczbie osób danej grupy wiekowej uczestniczących w uczeniu się nieformalnym w 2022 roku (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w Sytuacji osób starszych w Polsce w 2023 r.

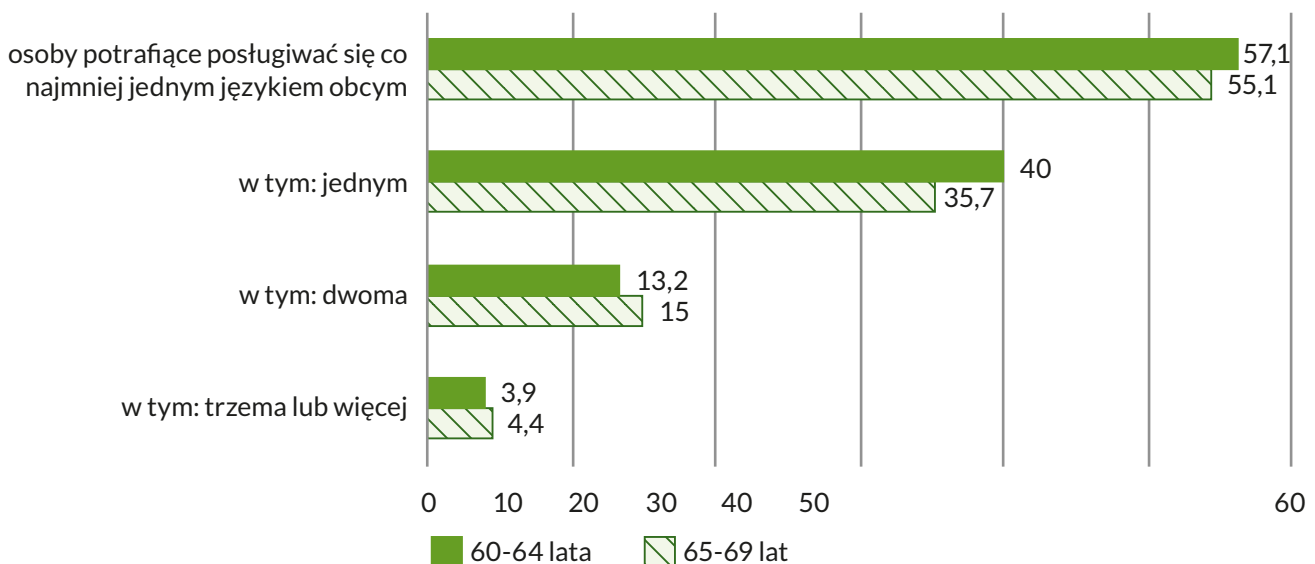
²⁴ Sytuacja osób starszych w Polsce w 2023 r., GUS, Urząd Statystyczny w Białymstoku, op. cit.

Znajomość języków obcych osób 60+ w Polsce

W 2022 roku ponad połowa osób w wieku 60–69 lat potrafiła posługiwać się co najmniej jednym językiem obcym. W grupie wieku 60–64 lata znajomość języków obcych zadeklarowało 57,1% osób, a wśród osób w wieku 65–69 lat – 55,1%. Analiza danych potwierdziła tendencję, że **im wyższy wiek respondentów, tym niższy odsetek osób deklarujących znajomości języków obcych**. Dla porównania, najwyższy odsetek osób posługujących się przynajmniej jednym językiem obcym odnotowano w grupie wieku 18–24 lata, w której wyniósł on 89,8%.

Najwięcej silversów zadeklarowało znajomość tylko jednego języka obcego – 40,0% osób w wieku 60–64 lata oraz 35,7% osób w wieku 65–69 lat. Więcej niż jednym językiem obcym posługiwało się 17,1% osób w wieku 60–64 lata i 19,4% osób w wieku 65–69 lat. Udział osób, które nie znały żadnego języka obcego wyniósł 42,9% w grupie 60–64 lata oraz 44,9% w grupie 65–69 lat²⁵.

Wykres 22. Udział osób znających języki obce w ogólnej liczbie osób danej grupy wiekowej według liczby znanych języków obcych w 2022 roku (%)

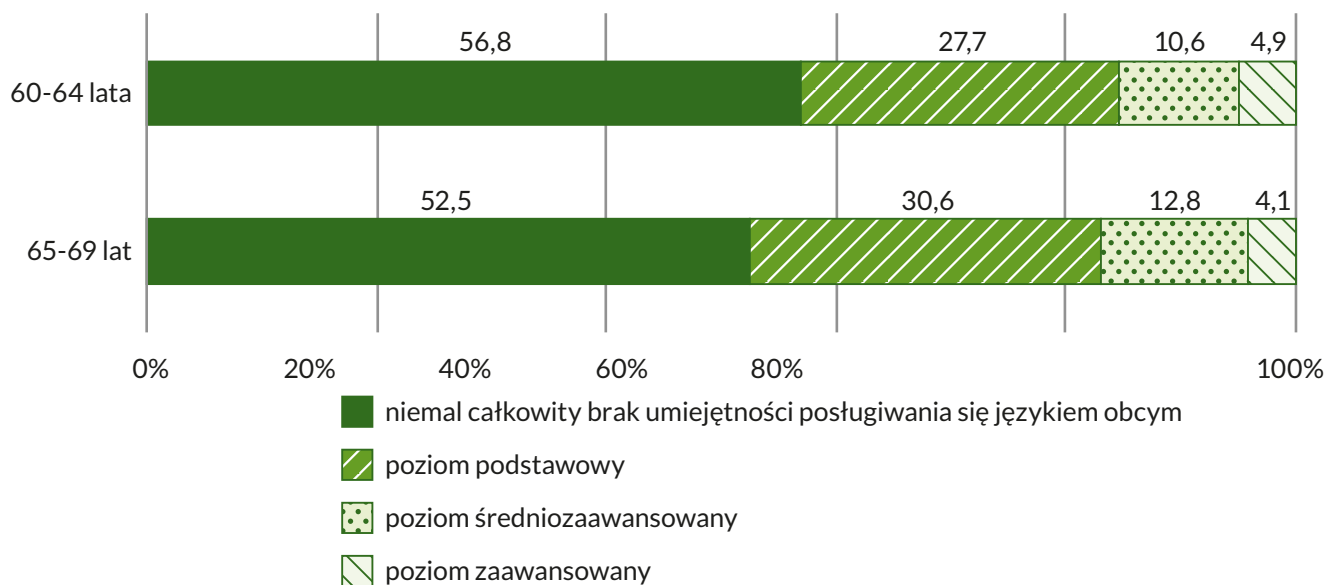
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w Sytuacji osób starszych w Polsce w 2023 r.

²⁵ Sytuacja osób starszych w Polsce w 2023 r., GUS, Urząd Statystyczny w Białymstoku, op. cit.

Zdecydowanie najwięcej silversów deklaroowało, że zna i potrafi posługiwać się językiem rosyjskim. Na drugim miejscu znalazł się język angielski, trzeci w kolejności był język niemiecki.

Wśród osób 60+ znających jeden język obcy odsetek osób, które zadeklarowały jego biegłą znajomość, nie przekroczył 5%. Najwięcej osób dojrzałych charakteryzowało się niemal całkowitym brakiem umiejętności posługiwania się językiem obcym, czyli rozumiało i potrafiło używać zaledwie kilka słów i wyrażeń (56,8% w grupie wieku 60–64 lata i 52,5% w grupie 65–69 lat)²⁶.

Wykres 23. Struktura osób posługujących się jednym językiem obcym według poziomu biegłości językowej w 2022 roku (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w Sytuacji osób starszych w Polsce w 2023 r.

²⁶ Sytuacja osób starszych w Polsce w 2023 r., GUS, Urząd Statystyczny w Białymstoku, op. cit.

Sytuacja finansowa gospodarstw domowych osób 60+ w Polsce

W 2023 roku przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny²⁷ przypadający na jedną osobę w gospodarstwach domowych złożonych wyłącznie z osób 60+ wyniósł 3010 zł. Przeciętne miesięczne wydatki na jedną osobę w gospodarstwach domowych złożonych wyłącznie z osób w wieku 60 lat i więcej wyniosły 2077 zł. Udział przeciętnych miesięcznych wydatków w dochodzie rozporządzalnym w gospodarstwach osób 60+ ukształtował się na poziomie 69,0%. Zdecydowanie wyższy od przeciętnego wskaźnik udziału wydatków w dochodach zauważalny jest w przypadku gospodarstw 1-osobowych. W 2023 roku w gospodarstwach tych wydatki stanowiły 77,4% przeciętnego dochodu.

Gospodarstwa wyłącznie z osobami 60+ to głównie gospodarstwa 1- lub 2-osobowe. W ich przypadku obserwuje się wyższe przeciętne miesięczne wydatki na jedną osobę w porównaniu do gospodarstw bez osób w tym wieku.

W 2023 roku przeciętne wydatki na jedną osobę w gospodarstwach złożonych wyłącznie z osób w wieku 60 lat i więcej były o 20,7% wyższe niż w tych bez osób 60+.

Porównując strukturę przeciętnych miesięcznych wydatków na jedną osobę w gospodarstwach osób 60+ do struktury tych wydatków w gospodarstwach domowych osób młodszych można

²⁷ Zgodnie z definicją GUS dochód rozporządzalny to suma bieżących dochodów gospodarstw domowych z poszczególnych źródeł, pomniejszona o podatek dochodowy od osób fizycznych, o podatki od dochodów z własności oraz o podatki płacone przez osoby pracujące na własny rachunek oraz o składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne. W skład dochodu rozporządzalnego wchodzi dochody pieniężne i niepieniężne oraz towary i usługi otrzymane bezpłatnie.

zauważyć, że udział wydatków na żywność, napoje bezalkoholowe, użytkowanie mieszkania lub domu, nośniki energii i zdrowie w wydatkach ogółem był łącznie o 12,7 p. proc. wyższy w gospodarstwach złożonych wyłącznie z osób 60+ niż w gospodarstwach bez takich osób. W 2023 roku wydatki te stanowiły łącznie 60,7% ogółu wydatków osób 60+, natomiast w gospodarstwach bez osób w wieku 60 lat i więcej – 48,0%.

Szczególnie duża różnica widoczna jest w przypadku wydatków na zdrowie, których udział w strukturze wydatków gospodarstw wyłącznie z osobami 60+ był ponad 2-krotnie wyższy niż w gospodarstwach bez takich osób.

Podstawowym źródłem utrzymania gospodarstw domowych składających się wyłącznie z osób 60+ są dochody ze świadczeń społecznych.

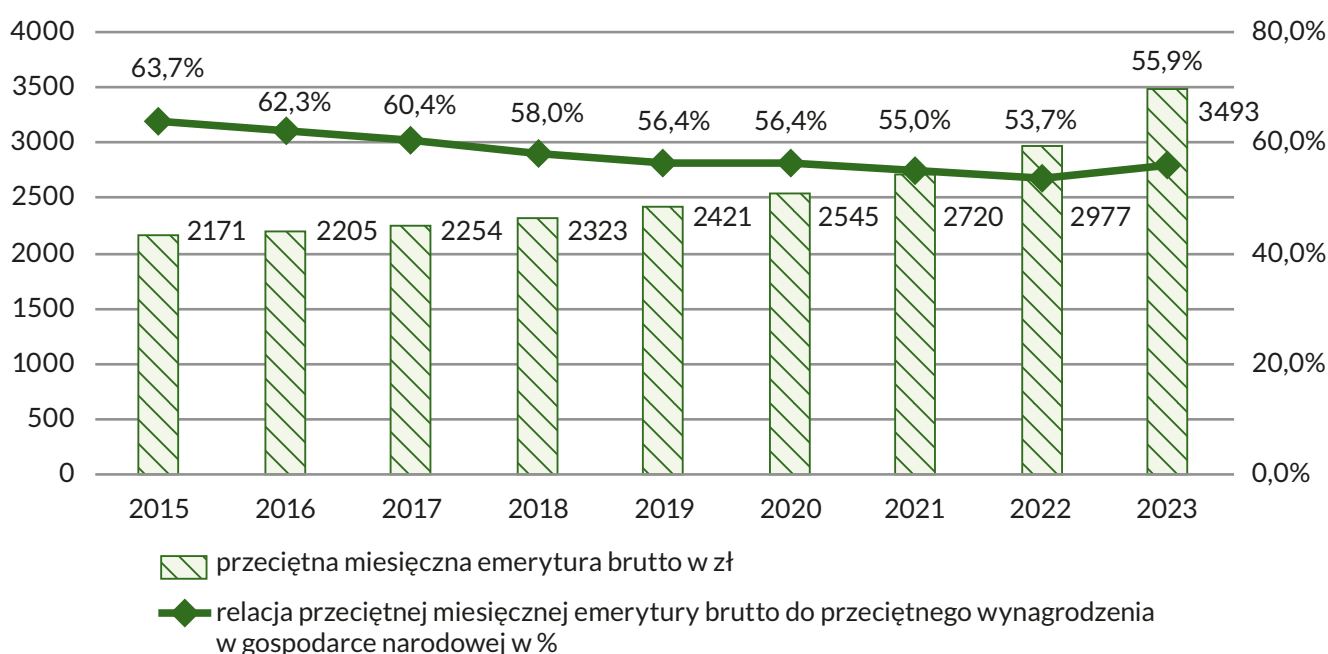
W 2023 roku stanowiły one 85,3% dochodu rozporządzalnego na jedną osobę w tych gospodarstwach. Ze świadczeń społecznych najwyższy udział mają emerytury i renty, które w analizowanym roku stanowiły 81,5% ogółu dochodu rozporządzalnego. Dochody z pracy najemnej stanowiły 9,7% przeciętnego dochodu rozporządzalnego osób 60+, a dochody z pracy na własny rachunek poza gospodarstwem rolnym – 2,7%.

Przeciętna emerytura z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych wyniosła w 2023 roku 3493 zł brutto, a renta z tytułu niezdolności do pracy osiągnęła wartość 2692 zł brutto.

Relacja przeciętnej emerytury brutto z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych do przeciętnego wynagrodzenia brutto w gospodarce narodowej wyniosła 55,9%, co oznacza spadek o 7,8 p. proc. w stosunku do 2015 roku²⁸.

Wykres 24. Przeciętna miesięczna emerytura brutto z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych i jej relacja do przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej²⁹ w latach 2015-2023

Źródło: Sytuacja osób starszych w Polsce w 2023 r.

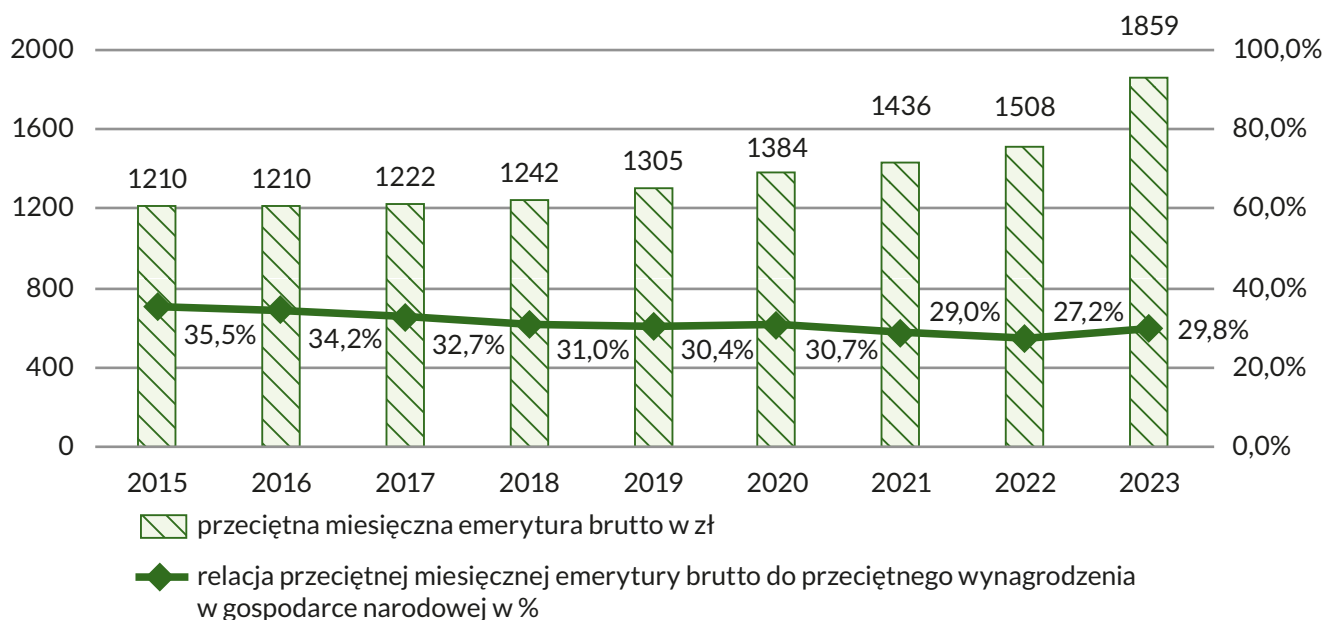
²⁸ Sytuacja osób starszych w Polsce w 2023 r., GUS, Urząd Statystyczny w Białymstoku, op. cit.

²⁹ Za podstawę (mianownik) przyjęto przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto pomniejszone o składki na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne.

Relacja przeciętnej miesięcznej emerytury brutto z Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS) do przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej od lat jest na poziomie dużo niższym w porównaniu z pozarolniczym systemem ubezpieczeń społecznych. W 2023 roku relacja ta ukształtowała się na poziomie 29,8% (spadek o 5,7 p. proc. w odniesieniu do 2015 roku).

Wykres 25. Przeciętna miesięczna emerytura brutto z Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego i jej relacja do przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej³⁰ w latach 2015-2023

Źródło: Sytuacja osób starszych w Polsce w 2023 r.

³⁰ Za podstawę (mianownik) przyjęto przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto pomniejszone o składki na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne.

W 2023 roku w gospodarstwach domowych, w których poziom wydatków był niższy niż granica ubóstwa skrajnego żyło 5,9% osób 60+.

Dodatkowym źródłem dochodów wymagających pomocy finansowej osób 60+ są różnego rodzaju świadczenia pieniężne otrzymywane z pomocy społecznej. Podstawowe z nich to zasiłki stałe. Większość osób korzystających z zasiłków stałych to osoby samotnie gospodarujące.

Na sytuację finansową silversów istotnie wpływa poziom ich zadłużenia.

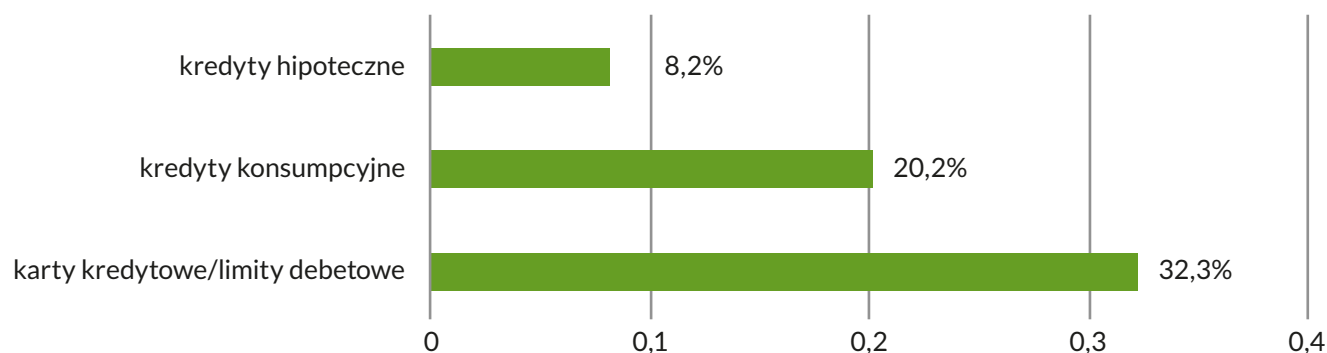

W 2023 roku, według danych Biura Informacji Kredytowej (BIK), w populacji osób w wieku 60 lat i więcej odsetek:

- ↪ kredytobiorców kredytów konsumpcyjnych ukształtował się na poziomie 16,9%,
- ↪ kredytobiorców kredytów hipotecznych wyniósł 3,2%,
- ↪ posiadających karty kredytowe lub limity debetowe stanowił 29,7%.

Udział osób 60+ w ogóle kredytobiorców, w podziale na różne formy kredytowania wydatków, przedstawia z kolei poniższy wykres.

Wykres 26. Odsetek osób 60+ w liczbie korzystających z różnych form finansowania wydatków ogółem w 2023 roku (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w Sytuacji osób starszych w Polsce w 2023 r.

Z danych BIK wynika, że osoby 60+ od lat w największym stopniu korzystają z kredytów konsumpcyjnych. W 2023 roku średnie zadłużenie kredytobiorcy w wieku 60 lat i więcej z tytułu posiadanego kredytu konsumpcyjnego ukształtowało się na poziomie 20,8 tys. zł. Przeciętne zadłużenie z tytułu kredytów hipotecznych wynosiło w tym samym czasie 90,9 tys. zł na jednego kredytobiorcę. Z kolei przeciętne zadłużenie posiadających karty kredytowe i limity debetowe to 1,4 tys. zł³¹.

³¹Sytuacja osób starszych w Polsce w 2023 r., GUS, Urząd Statystyczny w Białymstoku, op. cit.

Pracujący emeryci w Polsce

W okresie 2015-2023 lat liczba pracujących emerytów (osób z ustalonym prawem do emerytury podlegających ubezpieczeniu zdrowotnemu z tytułu innego niż bycie emerytem) wzrosła o 48,4%.

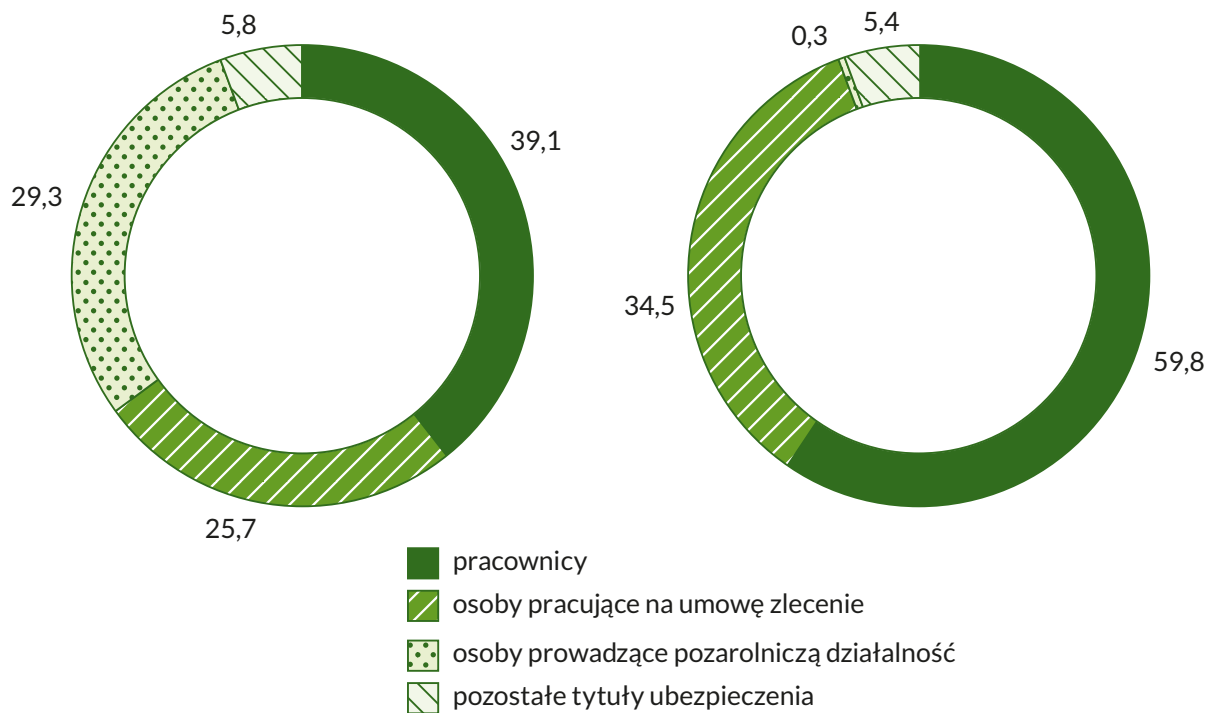
Nie zmieniła się natomiast istotnie proporcja liczby emerytów podlegających ubezpieczeniu zdrowotnemu do podlegających także ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym – liczba pracujących emerytów podlegających ubezpieczeniu zdrowotnemu jest około 1,5 krotnie większa od liczby emerytów podlegających ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym³².

Wśród pracujących emerytów podlegających ubezpieczeniu zdrowotnemu, z tytułu innego niż bycie emerytem, największą grupą są osoby pracujące na umowę o pracę, stanowią one 39,1% ogółu pracujących emerytów. Osoby prowadzące pozarolniczą działalność stanowią 29,3%, a osoby pracujące na umowę zlecenie – 25,7%. W przypadku pracujących emerytów podlegających także ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, zdecydowanie przeważają osoby pracujące na umowę o pracę – stanowią one 59,8%, a osoby pracujące na umowę zlecenie to 34,5% ogółu.

³² Pracujący emeryci – XII 2023, Departament Statystyki i Prognoz Aktuarialnych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Warszawa, maj 2024.

Wykres 27. Struktura osób z ustalonym prawem do emerytury podlegających ubezpieczeniu zdrowotnemu (z lewej), w tym podlegający także ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu w 2023 roku (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w Pracujących emerytach – XII 2023.

Wśród pracujących emerytów przeważały kobiety – stanowiły 57,8% tej populacji. Prawie 96% pracujących emerytów to osoby w wieku 60/65 lat i więcej.

Średni wiek pracujących emerytów wyniósł 67,3 roku, dla mężczyzn było to 68,9 roku, dla kobiet – 66,1 roku.

Pod względem grupy wieku wśród pracujących emerytów przeważają osoby, które dopiero co weszły w wiek emerytalny. Było to 53,1% mężczyzn (w wieku 65-69 lat) i 48,9% kobiet (w wieku 60-64 lata).

Co czwarty pracujący emeryt w grupie mężczyzn to osoba w wieku 70-74 lata. Z kolei wśród kobiet – co trzecia pracująca emerytka jest w wieku 65-69 lat.

Tabela 2. Struktura według wieku i płci osób z ustalonym prawem do emerytury podlegających ubezpieczeniu zdrowotnemu w 2023 (%)

Grupa wieku	kobiety	mężczyźni
50 lat i mniej	0,0%	1,1%
51-54 lata	0,0%	2,1%
55-59 lat	0,0%	3,1%
60-64 lata	48,9%	3,3%
65-69 lat	32,4%	53,1%
70-74 lata	13,6%	25,8%
75 lat i więcej	5,1%	11,6%

Najwięcej pracujących emerytów³³ pracuje u płatników zaliczających się do sekcji PKD Q Opieka zdrowotna i pomoc społeczna – 15,6% ogółu pracujących emerytów. To także sekcja, w której pracuje najwięcej emerytek – 23,2%. Z kolei największy odsetek mężczyzn pracował u płatników z sekcji C – Przetwórstwo przemysłowe (15,2%).

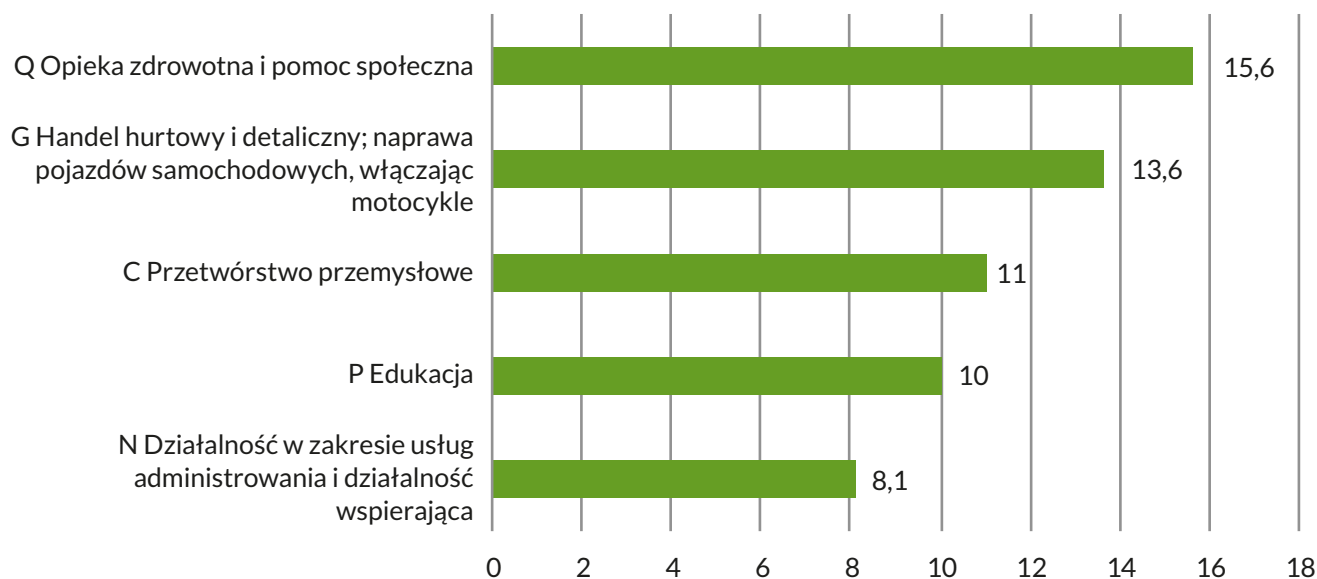

Podobne proporcje obserwuje się wśród zatrudnionych emerytów podlegających także ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym.

Ranking sekcji PKD, w których zatrudnionych jest najwięcej osób z ustalonym prawem do emerytury przedstawiają kolejne dwa wykresy. W obu przypadkach (emerytów podlegających ubezpieczeniu zdrowotnemu oraz podlegających także ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym) pierwsze pięć pozycji w tym rankingu zajmują te same sekcje PKD: C Przetwórstwo przemysłowe; G Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle; N Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca; P Edukacja i Q Opieka zdrowotna i pomoc społeczna. To co je różni – to pozycja poszczególnych sekcji w danym rankingu, za wyjątkiem pierwszego miejsca, które w obu zestawieniach należy do sekcji Q Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.

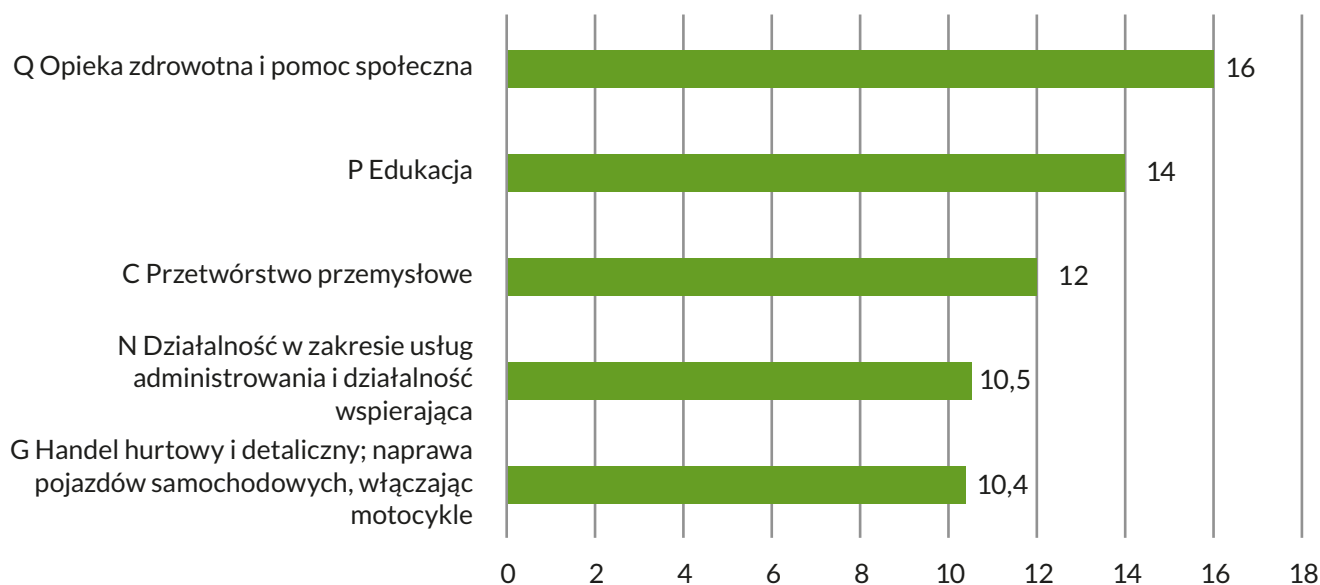
³³ Podlegających ubezpieczeniu zdrowotnemu z tytułu innego niż bycie emerytem.

Wykres 28. Ranking sekcji PKD, w których zatrudnionych jest najwięcej emerytów podlegających ubezpieczeniu zdrowotnemu w 2023 roku (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w Pracujących emerytach – XII 2023.

Wykres 29. Ranking sekcji PKD, w których zatrudnionych jest najwięcej emerytów podlegających ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym w 2023 roku (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w Pracujących emerytach – XII 2023.

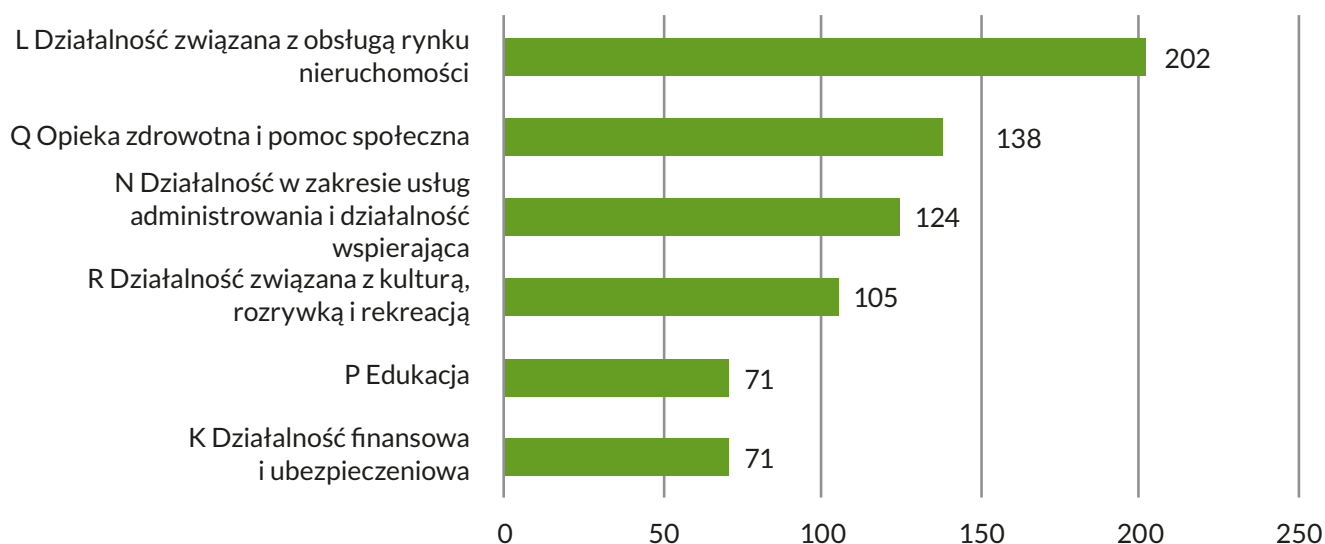
Nieco odmiennie wygląda ranking sekcji PKD, w których zatrudnionych jest najwięcej emerytów w przeliczeniu na 1000 osób pracujących w gospodarce narodowej.

Średnio w Polsce na 1000 osób pracujących w gospodarce narodowej przypada 62 emerytów podlegających ubezpieczeniu zdrowotnemu z tytułu pracy zarobkowej.

Najwięcej, bo 202 pracujących emerytów przypada na 1000 osób pracujących w sekcji L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości, mimo, że udział emerytów pracujących w tej sekcji jest stosunkowo niewielki (4,2%). Najmniej emerytów w przeliczeniu na 1000 pracujących zatrudnionych jest w sekcjach J – Informacja i komunikacja oraz D – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych (odpowiednio 14 i 19 emerytów na 1000 zatrudnionych) ³⁴.

Wykres 30. Ranking sekcji PKD, w których zatrudnionych jest najwięcej osób z ustalonym prawem do emerytury w przeliczeniu na 1000 osób pracujących w gospodarce narodowej w 2023 (osoby)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w Pracujących emerytach – XII 2023.

³⁴ Pracujący emeryci – XII 2023, Departament Statystyki i Prognoz Aktuarnych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, op. cit.

Pracujący emeryci w Małopolsce

Pracujących w wieku emerytalnym jest w Małopolsce (według stanu na grudzień 2024 roku) 73 tys. osób; 2 na 3 takie osoby to kobiety.

Kobiety w wieku 60+ stanowią 7% ogółu pracujących w województwie kobiet, mężczyźni w wieku 65+ – 3%.

Pod względem liczby osób z ustalonym prawem do emerytury podlegających ubezpieczeniu zdrowotnemu³⁵ w przeliczeniu na 1000 osób pracujących w gospodarce narodowej w 2023 roku Małopolska zajmuje (ex equo z województwem świętokrzyskim) 13. miejsce w rankingu województw. Wartość tego wskaźnika dla województwa małopolskiego wynosi 57 i jest niższa niż wartość dla Polski (62). Od przodującego w rankingu województwa zachodniopomorskiego dzieli ją 19 osób – najwyższa wartość wskaźnika to 76 osób pracujących emerytów na 1000 osób pracujących w gospodarce narodowej.

Lepiej Małopolska wypada pod względem liczby osób z ustalonym prawem do emerytury podlegających ubezpieczeniu zdrowotnemu³⁶ w przeliczeniu na 1000 emerytów.

³⁵ Z tytułu innego niż bycie emerytem.

³⁶ Z tytułu innego niż bycie emerytem.

W 2023 roku wynik Małopolski wyniósł 139 i był o 24 osoby niższy od wyniku lidera rankingu – województwa mazowieckiego (163 pracujących emerytów na 1000 emerytów)³⁷. Wartość wskaźnika dla Polski to 136.

Wartości przeciętnej miesięcznej emerytury brutto z ZUS oraz emerytury rolników indywidualnych w województwie małopolskim w zestawieniu z województwem, które odnotowało najniższe i najwyższe wartości przedstawia poniższa tabela.

Tabela 3. Przeciętna miesięczna emerytura brutto z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych oraz przeciętna miesięczna emerytura rolników indywidualnych w wybranych województwach w 2023 roku (zł)

Rodzaj świadczenia emerytalnego	województwo z najniższą wartością	Małopolska	województwo z najwyższą wartością
przeciętna emerytura brutto z ZUS	3058 (województwo podkarpackie)	3314	3950 (województwo śląskie)
przeciętna emerytura rolników indywidualnych	1823 (województwo wielkopolskie)	1831	2022 (województwo lubuskie)

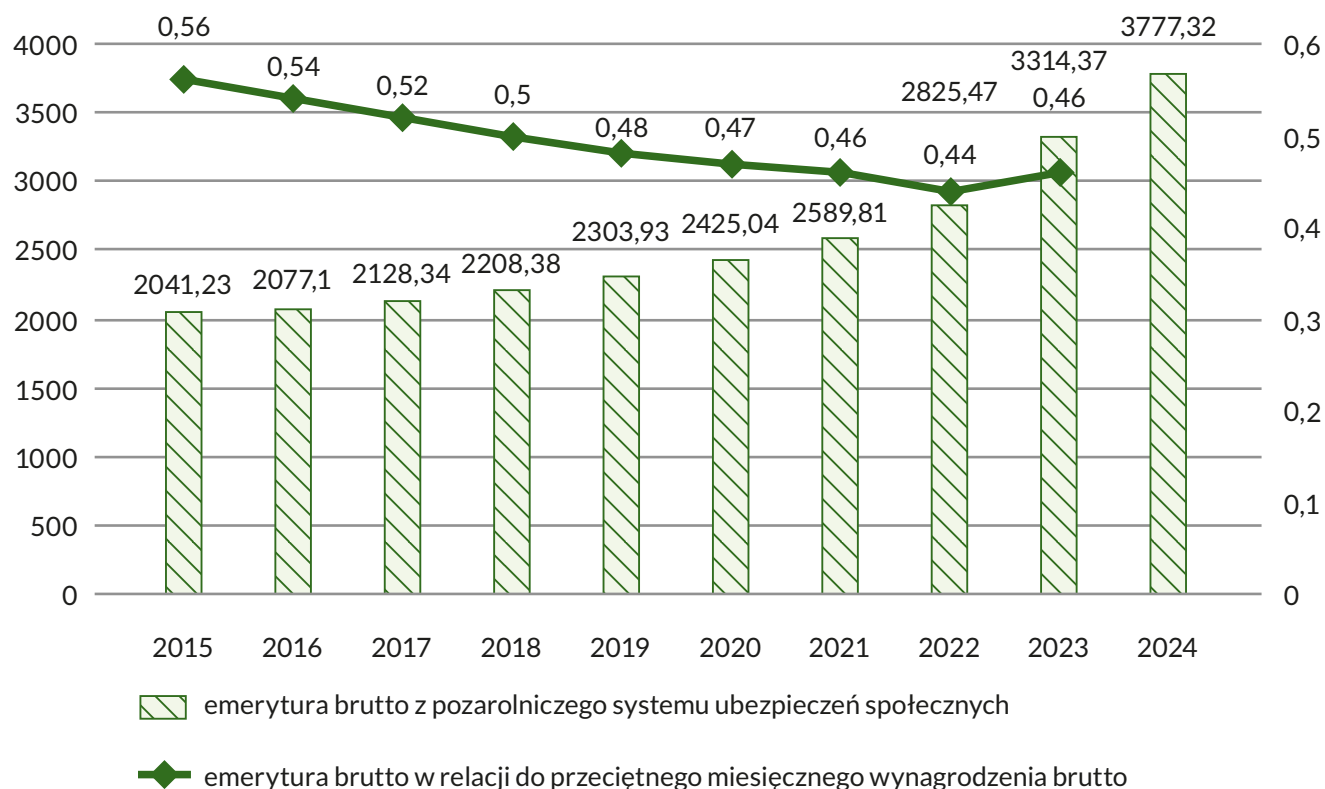
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w Sytuacji osób starszych w Polsce w 2023 r.

W 2024 roku przeciętna miesięczna emerytura brutto z ZUS wynosiła w Małopolsce 3777 zł brutto.

Przeciętna emerytura brutto rolników indywidualnych była ponad 1,8 razy niższa i wynosiła 2045 zł brutto. Na przestrzeni ostatniej dekady widoczna jest tendencja spadkowa relacji emerytury brutto z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych do przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto (tzw. stopy zastąpienia), pomimo wzrostu wysokości samej emerytury (o 162% w okresie 2015-2023). Szczegóły przedstawia poniższy wykres.

³⁷ Pracujący emeryci – XII 2023, Departament Statystyki i Prognoz Aktuarialnych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, op. cit.

Wykres 31. Wysokość przeciętnej miesięcznej emerytury brutto z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych (zł) oraz stopa jej zastąpienia³⁸ w Małopolsce w latach 2015-2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL.

³⁸ Brak danych dla stopy zastąpienia w 2024 roku.

Pracujący renciści w Polsce

W latach 2015-2023 liczba pracujących rencistów podlegających ubezpieczeniu zdrowotnemu z tytułu innego niż bycie rencistą³² zmalała o ponad 19%.

Wśród pracujących rencistów nieznacznie przeważały kobiety – stanowiły 52,9% tej populacji.

Prawie połowa (48%) pracujących rencistów to osoby w wieku 55 lat i więcej. Średni wiek pracujących rencistów wyniósł 51,6 lat, dla mężczyzn było to 50,4 lat, dla kobiet – 52,7 roku⁴⁰.

Osoby 50+ stanowią 60,2% pracujących rencistów ogółem. Udział pracujących rencistów 50+ wśród mężczyzn to 55,7%, wśród kobiet jest ich więcej – 64,1%.

³⁹ Osoby pobierające renty z tytułu niezdolności do pracy, renty rodzinne lub renty socjalne.

⁴⁰ Pracujący renciści – XII 2023, Departament Statystyki i Prognoz Aktuarialnych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, op. cit.

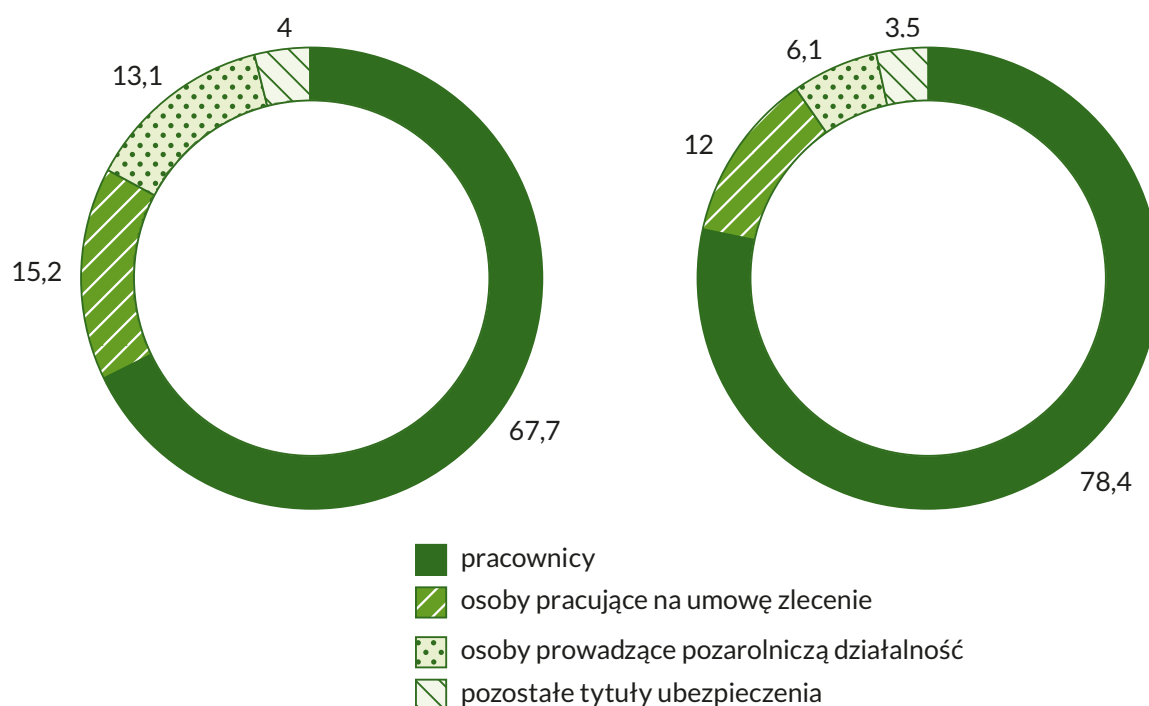
Tabela 4. Struktura według wieku i płci osób z ustalonym prawem do renty podlegających ubezpieczeniu zdrowotnemu z tytułu innego niż bycie rencistą w 2023 (%)

Grupa wieku	kobiety	mężczyźni
20 lat i mniej	0,9	1,5
21-24 lata	3,6	3,7
25-29 lat	3	3,6
30-34 lata	3,7	5
35-39 lat	5,8	7,9
40-44 lata	11,4	13
45-49 lat	7,5	9,6
50-54 lata	13,1	10,8
55-59 lat	22,2	14,8
60-64 lata	13,3	23,8
65 lat i więcej	15,5	6,3

Średnio w Polsce na 1000 osób pobierających rentę 151 osób to pracujący renciści. Nieco odmiennie kształtuje się liczba pracujących rencistów w przeliczeniu na 1000 osób pracujących w gospodarce narodowej – 21 osób.

Wśród pracujących rencistów podlegających ubezpieczeniu zdrowotnemu (z tytułu innego niż bycie rencistą) największą grupą są osoby pracujące na umowę o pracę, stanowią one 67,7% ogółu pracujących rencistów. Osoby prowadzące pozarolniczą działalność stanowią 13,1%, a osoby pracujące na umowę zlecenie – 15,2%. Podobne udziały obserwujemy wśród pracujących rencistów podlegających także ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, w tym przypadku również zdecydowanie przeważają osoby pracujące na umowę o pracę – stanowią oni 78,4%, mniejszy jest natomiast udział prowadzących pozarolniczą działalność – 6,1%.

Wykres 32. Struktura osób z ustalonym prawem do renty podlegających ubezpieczeniu zdrowotnemu (z lewej), w tym podlegających także ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu (z prawej) w 2023 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w Pracujących rencistach – XII 2023.

Najwięcej pracujących rencistów pracowało u płatników zaliczających się do sekcji PKD:

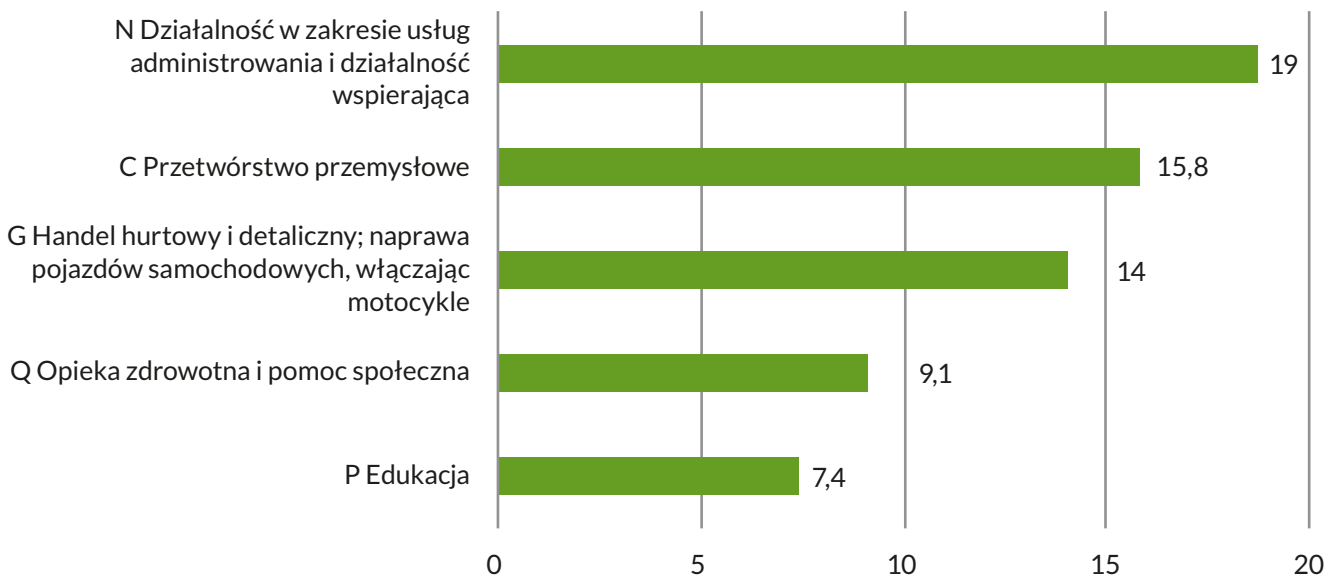
- N Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca – u tych płatników pracuje 19% rencistów,
- C Przetwórstwo przemysłowe (15,8%),
- G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (14%).

W przypadku kobiet, najwięcej rencistek pracuje u płatników z sekcji G Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle – 15,7%. Największy odsetek mężczyzn pracował u płatników z sekcji N Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca (26%).

Podobnie do przedstawionego wyżej (sekcja PKD najliczniej zatrudniająca rencistów, najbardziej sfeminizowana i zmaskulinizowana przez osoby na rencie sekcja) kształtuje się zatrudnienie rencistów podlegających także ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym.

Ranking sekcji PKD, w których zatrudnionych jest najwięcej osób z ustalonym prawem do renty przedstawiają kolejne dwa wykresy. W obu przypadkach (rencistów podlegających ubezpieczeniu zdrowotnemu oraz podlegających także ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym) pierwsze pięć pozycji w tym rankingu zajmują te same sekcje PKD: C Przetwórstwo przemysłowe; G Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle; N Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca; P Edukacja i Q Opieka zdrowotna i pomoc społeczna. To co je różni – to to udział poszczególnych sekcji. Niezmienna pozostaje ich kolejność w rankingach.

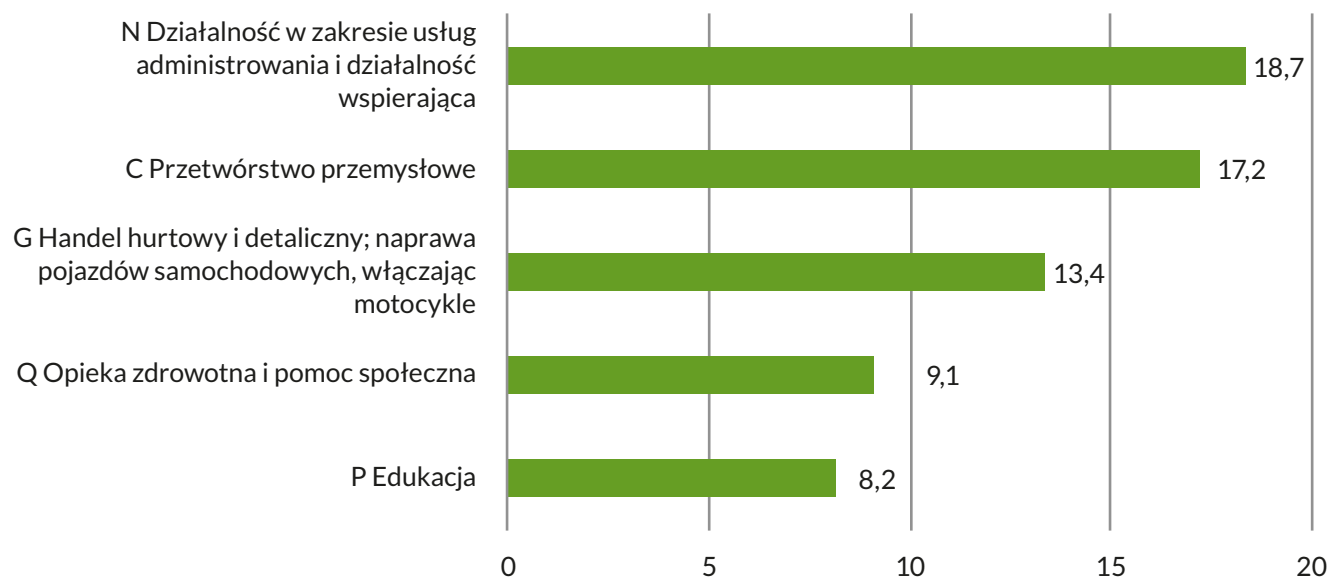
Wykres 33. Ranking sekcji PKD, w których zatrudnionych jest najwięcej rencistów podlegających ubezpieczeniu zdrowotnemu w 2023 roku (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w Pracujących rencistach – XII 2023.

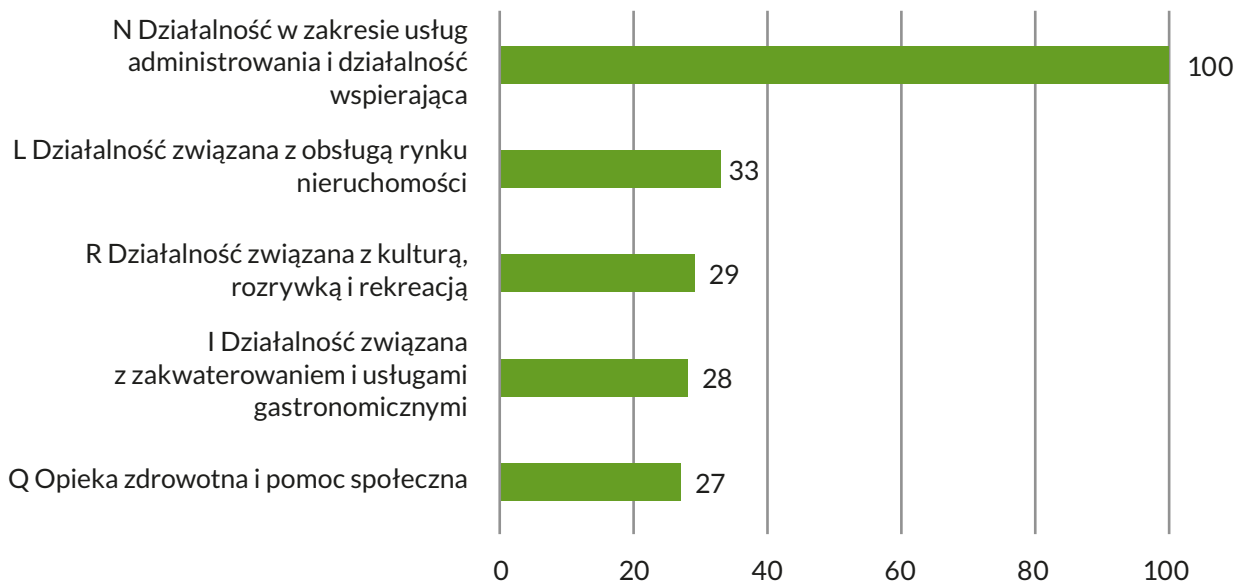
Wykres 34. Ranking sekcji PKD, w których zatrudnionych jest najwięcej rencistów podlegających ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym w 2023 roku (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w Pracujących rencistach – XII 2023.

Nieco odmiennie wygląda ranking sekcji PKD, w których zatrudnionych jest najwięcej rencistów w przeliczeniu na 1000 osób pracujących w gospodarce narodowej. Średnio w Polsce na 1000 osób pracujących w gospodarce narodowej przypada 21 rencistów podlegających ubezpieczeniu zdrowotnemu z tytułu pracy zarobkowej. Najwięcej, bo 100 pracujących rencistów przypada na 1000 osób pracujących w sekcji N Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca. Najmniej rencistów w przeliczeniu na 1000 pracujących zatrudnionych jest w sekcjach B Górnictwo i wydobywanie oraz J Informacja i komunikacja (odpowiednio 7 i 8 rencistów na 1000 pracujących).

Wykres 35. Ranking sekcji PKD, w których zatrudnionych jest najwięcej osób z ustalonym prawem do renty w przeliczeniu na 1000 osób pracujących w gospodarce narodowej w 2023 (osoby)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w Pracujących rencistach – XII 2023.

Pracujący renciści w Małopolsce

Pod względem liczby osób z ustalonym prawem do renty podlegających ubezpieczeniu zdrowotnemu (z tytułu innego niż bycie rencistą) w przeliczeniu na 1000 osób pracujących w gospodarce narodowej Małopolska zajmuje (wraz z Mazowszem) ostatnie miejsce w rankingu z wartością na poziomie 17 osób (na 1000 pracujących w gospodarce narodowej). Najwyższą wartością może się poszczycić województwo kujawsko-pomorskie (30 osób).

Nie lepiej przedstawia się sytuacja pod względem liczby osób z ustalonym prawem do renty podlegających ubezpieczeniu zdrowotnemu⁴¹ w przeliczeniu na 1000 rencistów. Małopolska, z wartością 129 pracujących rencistów na 1000 rencistów, zajmuje przedostatnie miejsce w rankingu województw.

Do Wielkopolski, zajmującej pierwsze miejsce w rankingu, brakuje jej 51 osób na 1000 rencistów – wartość wskaźnika dla województwa wielkopolskiego wynosi 180.

⁴¹Z tytułu innego niż bycie rencistą.

Granice aktywności zawodowej osób w wieku okołiemerytalnym

Dlaczego osoby w wieku okołiemerytalnym wybierają lub myślą o wyborze pasywnego dochodu z emerytury, mimo że średnia emerytura jest znacznie niższa niż średnie wynagrodzenie za pracę?

Raport Polskiego Instytut Ekonomicznego⁴² wskazuje, że powody, które mogą wyznaczać granice ich aktywności zawodowej, to:

- Obawa przed zwolnieniem z pracy i bezrobociem. Wiek emerytalny postrzegany jest jako bezpieczna przystań, w której dana osoba zyskuje stabilizację oraz pozbywa się stresu i ryzyka, nie znajdując zarazem powodów, by pozostawać aktywną na turbulentnym z jej perspektywy rynku pracy.
- Pogorszenie się stanu zdrowia.
- Dalekie dojazdy do pracy, które z wiekiem stają się coraz bardziej uciążliwe (• poświęcenie części dochodu na rzecz większego komfortu życia). Z punktu widzenia utrzymania/wydłużania aktywności zawodowej osób w wieku okołiemerytalnym kluczowy jest transport zbiorowy (lokalny oraz z mniejszego ośrodka do większego) – jego dostępność, także cenowa. Jedyną alternatywą dla pozostawania w wykluczeniu transportowym jest dla wielu osób użytkowanie samochodu prywatnego, które dla osób w wieku okołiemerytalnym może być problematyczne, chociażby ze względu na wyższe koszty utrzymania samochodu w porównaniu do regularnego korzystania z transportu publicznego czy posiadanie uprawnień do prowadzenia auta.
- Konieczność opanowywania nowych umiejętności w pracy (• przejście na emeryturę jako wybór wynikający z poczucia niedopasowania do wymagań pracodawców lub faktycznego niedopasowania kompetencji do rynku pracy).
- Wykluczenie cyfrowe – rozumiane dwojako: jako brak kompetencji powszechnie wymaganych na rynku, przez co popyt na ich pracę jest mniejszy oraz jako sytuację, w której część pracodawców nie dociera ze swoimi ofertami pracy do potencjalnych pracowników

⁴² Srebrząca się gospodarka. Jak uwolnić potencjał seniorów?, Baszczak Ł., Trojanowska M., Wincewicz A., Zyzik R., (Policy Paper 3/2021, Polski Instytut Ekonomiczny, Warszawa.

– osób dojrzałych, jeśli ci nie są w stanie wyszukać tego typu ogłoszeń w internecie. Warto dodać, że w raporcie OLX z 2023 roku⁴³ (wydanym dwa lata później niż przywoływany raport Polskiego Instytutu Ekonomicznego) Piotr Chwiedziewicz⁴⁴ twierdzi, że „współcześni seniorzy nie są wykluczeni cyfrowo (obecnie około $\frac{3}{4}$ używa internetu, połowa robi w nim zakupy lub korzysta z bankowości elektronicznej)”.

⁴³ Srebrne talenty: wykorzystanie potencjału pokolenia silver, raport OLX, wrzesień 2023.

⁴⁴ Growth Manager w OLX praca.

Praca czy emerytura – co lepsze z punktu widzenia dobrego samopoczucia?

Wyniki badań⁴⁵ nad wpływem różnych warunków pracy na poziom subiektywnego poczucia dobrostanu wskazują, że dojrzały pracownicy, którzy dobrowolnie zdecydowali się na kontynuowanie pracy w niepełnym wymiarze czasu charakteryzują się w porównaniu do tych zatrudnionych w pełnym wymiarze godzin:

- ↪ wyższym poziomem odczuwanego dobrostanu,
- ↪ niższym poziomem stresu i rozdrażnienia,
- ↪ większym zadowoleniem ze swojej pracy.

Natomiast osoby dojrzałe prowadzące własną działalność gospodarczą częściej niż inne grupy wiekowe zgłaszały, że mają idealną pracę.

Porównanie pracujących z osobami na emeryturze pokazało, że statystycznie to ci pierwsi (niezależnie od tego, czy pracują w pełnym czy niepełnym wymiarze etatu, kluczowe jest to, że dobrowolnie w danym wymiarze godzin) charakteryzują się wyższym poziomem dobrego samopoczucia i zdrowia oraz niższym poziomem stresu i drażliwości. Premia za dobrostan w przypadku dojrzałych osób pracujących lub samozatrudnionych w zestawieniu z byciem na emeryturze nie występuje, jeśli pracują one z przymusu.

⁴⁵ Employment, late-life work, retirement, and well-being in Europe and the United States, Nikolova M., Graham C., Journal of European Labor Studies, No. 3(1), 2014, [link do publikacji](#).

Wyniki badania potwierdzają korzyści dla samopoczucia wynikające z dobrowolnego zatrudnienia w niepełnym wymiarze godzin, a także z pozostania na rynku pracy po osiągnięciu wieku emerytalnego⁴⁶. Podważa to tradycyjny model pracy, obejmujący pracę w pełnym wymiarze godzin i terminowe przechodzenie na emeryturę oraz dowodzi, że elastyczne warunki pracy (w pełnym lub niepełnym wymiarze godzin) w późniejszym okresie życia mogą przynosić znaczne korzyści dla dobrostanu pracujących.

⁴⁶ Oba zestawy wyników były bardziej wyraźne w krajach, w których praca w niepełnym wymiarze godzin jest bardziej powszechna i/lub gdzie praca po osiągnięciu wieku emerytalnego była prawdopodobnie dobrowolna. Polska nie była objęta badaniem. Z krajów europejskich badano respondentów z: Francji, Niemiec, Grecji, Włoch, Portugalii, Hiszpanii, Szwecji, Turcji i Wielkiej Brytanii.

Aktywność zawodowa osób w wieku okołomerytalnym – wybrane aspekty prawne

Zatrudnieni w wieku przedemerytalnym

Osoby zatrudnione w ramach umowy o pracę korzystają z tzw. „okresu ochronnego” przed emeryturą, gwarantowanego w Kodeksie Pracy⁴⁷. Zawiera on zakaz wypowiedzania umowy o pracę pracownikowi, któremu brakuje nie więcej niż 4 lata do osiągnięcia wieku emerytalnego. Pracodawca ma możliwość rozwiązania stosunku pracy tylko w kilku wyjątkowych przypadkach, jak np.: zwolnienie dyscyplinarne, przejście pracownika na rentę, likwidacja zakładu pracy, utrata przez pracownika prawa wykonywania danego zawodu.

Zatrudnienie osoby w wieku emerytalnym

Osoby w wieku emerytalnym mogą podejmować pracę na takich samych zasadach jak osoby przed osiągnięciem wieku emerytalnego.

W przypadku chęci dalszego zatrudnienia po przejściu na emeryturę możliwe są dwie opcje:

- osoba może kontynuować pracę, jednocześnie zawieszając świadczenie emerytalne. Taka decyzja prowadzi do wzrostu przyszłej emerytury – każdy rok pracy powyżej ustawowego wieku emerytalnego zwiększa późniejsze świadczenie emerytalnego o około 8%⁴⁸.
- emeryt/emerytka może także pobierać świadczenie emerytalne i jednocześnie pracować, łącząc emeryturę z dochodem z zatrudnienia.

Osoba, która osiągnęła już wiek emerytalny może dorabiać do emerytury bez żadnych limitów.

⁴⁷ Art. 39 KP.

⁴⁸ Wypowiedź prezeski Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, prof. Gertrudy Uścińskiej [dostęp: 28.07.2025].

ZUS nie zawiesi ani nie zmniejszy jej kwoty wypłacanych świadczeń.

Wyjątek od tej zasady stanowią ci emeryci/tki, którym ZUS podwyższył wyliczoną emeryturę do kwoty świadczenia minimalnego⁴⁹.

Wówczas, jeżeli przychód z tytułu pracy przekroczy wysokość kwoty podwyższenia do minimalnej emerytury, emerytura za dany okres będzie wypłacana w niższej kwocie, tj. bez dopłaty do minimum⁵⁰.

Limity⁵¹ obowiązują wyłącznie osoby, które nie osiągnęły jeszcze wieku emerytalnego i pobierają wcześniejszą emeryturę⁵² lub emeryturę pomostową⁵³ oraz rencistów.

⁴⁹ Emerytura minimalna to gwarantowana wysokość świadczenia dla osób, których emerytura obliczona tylko ze składek i ewentualnie kapitału początkowego jest niższa niż aktualnie obowiązujące minimum (od marca 2025 roku wynosi ono 1878,91 zł brutto). Prawo do podwyższenia mają osoby, które mają 20 (kobiety) i 25 (mężczyźni) lat okresów składkowych i nieskładkowych. Okres składkowy to czas, za który odprowadzono składki emerytalne, a okres nieskładkowy to np. okres pobierania zasiłku chorobowego. Tym osobom budżet państwa finansuje różnicę między ich emeryturą wyliczoną przez ZUS a minimalną gwarantowaną kwotą.

⁵⁰ Od czerwca wyższe limity dorabiania do emerytury i renty, [artykuł na prawo.pl](#) [dostęp: 28.07.2025].

⁵¹ Bez żadnych konsekwencji do emerytury można dorabiać, jeżeli przychód z tytułu pracy nie jest wyższy niż 70% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia. Natomiast jeżeli przychód osoby pobierającej emeryturę przed osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego przekroczy limit wynoszący 70% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia, to przekroczenie takie skutkuje zmniejszeniem emerytury. W przypadku zaś przekroczenia limitu 130% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia – emerytura jest zawieszana. Kwota stanowiąca limit 70% lub 130% jest aktualizowana co kwartał i opiera się na danych publikowanych przez GUS.

⁵² Wcześniejsza emerytura dotyczy tylko wybranych grup zawodowych (np. nauczycieli, górników, artystów) oraz osób spełniających określone warunki (np. osoby zajmujące się dzieckiem wymagającym stałej opieki).

⁵³ Emerytura pomostowa to świadczenie, o które mogą się ubiegać osoby wykonujące pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze. Warunki, które trzeba spełniać łącznie, by móc się starać o emeryturę pomostową, zawiera art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych (z uwzględnieniem art. 5-12 tej ustawy). Odnoszą się one m.in. do okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, daty urodzenia, wieku, okresów składkowych i nieskładkowych.

Rolnicy również mogą otrzymać emeryturę pomostową z KRUS. Podobnie jak osoby zatrudnione na umowę o pracę, muszą oni spełnić określone kryteria, takie jak odpowiedni wiek (55 lat w przypadku kobiet i 60 lat w przypadku mężczyzn) oraz okres ubezpieczenia (przynajmniej 30 lat). Trzecim warunkiem przyznania świadczenia jest zaprzestanie prowadzenia działalności rolniczej.

Osoby będące na emeryturze mogą podpisać umowę o pracę, umowę zlecenie lub umowę o dzieło niezależnie od tego, czy zdecydowały się pobierać świadczenie emerytalne, czy na jakiś czas z niego zrezygnowały⁵⁴.

Zatrudnienie emeryta na podstawie umowy o pracę wiąże się z obowiązkiem opłacania składek na ubezpieczenia społeczne (emerytalne, rentowe, wypadkowe, chorobowe) oraz zdrowotne. Emeryta można zatrudnić na czas określony lub nieokreślony.

Emeryci, podobnie jak inne osoby pracujące na umowie o dzieło, nie podlegają obowiązkowi odprowadzania składek na ubezpieczenia społeczne ani zdrowotne. Obowiązek ubezpieczeń społecznych z tytułu umowy o dzieło powstaje wtedy, gdy umowa taka została zawarta z własnym pracodawcą lub jest wykonywana na rzecz własnego pracodawcy. W takich przypadkach umowa o dzieło jest w zakresie ubezpieczeń społecznych traktowana jak umowa o pracę.

Zatrudnianie emerytów na podstawie umowy zlecenia to popularna praktyka, głównie ze względu na elastyczność tej formy współpracy. W kwestii składek ubezpieczeniowych emeryci zatrudnieni na umowę zlecenie są traktowani tak samo jak inni pracownicy. Jeśli umowa zlecenie stanowi jedyne źródło dochodu emeryta, pracodawca odprowadza wszystkie składki ZUS: emerytalną, rentową, wypadkową oraz zdrowotną. Natomiast w przypadku, gdy emeryt posiada dodatkową umowę o pracę w innej firmie, zleceniodawca zobowiązany jest odprowadzić wyłącznie składkę zdrowotną.

W praktyce emeryt na umowie o pracę to najczęściej osoba, która po uzyskaniu prawa do świadczenia emerytalnego kontynuuje pracę w tej samej firmie, co przed emeryturą. Decydując się na takie rozwiązanie, obie strony muszą pamiętać o formalnościach. Przede wszystkim wcześniejsze zatrudnienie emeryta na czas nieokreślony lub określony musi przerwać swój bieg. Oznacza to konieczność rozwiązania stosunku pracy przynajmniej na jeden dzień. Skąd ta konieczność rozwiązania umowy o pracę z emerytem? Zgodnie z ustawą, aby zyskać prawo do świadczenia emerytalnego, dana osoba musi przedstawić świadectwo pracy oraz zostać wyrejestrowana z ubezpieczeń⁵⁵.

Kolejna możliwość zwiększenia przychodów na emeryturze (dostępna dla wszystkich, nie tylko emerytów) to prowadzenie własnej działalności gospodarczej bez obowiązku zgłaszania jej w odpowiednich rejestrach przedsiębiorców oraz do ZUS (tzw. działalność nierejestrowana). Osoba, która przez ostatnie 60 miesięcy nie prowadziła działalności gospodarczej, może

⁵⁴ Pracujący emeryci i osoby w wieku okołiemerytalnym, wybór i opracowanie: Ivanova A., Budzewski M., Sienkiewicz Ł., współpraca merytoryczna: Orłowska J., Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, 2024.

⁵⁵ Zatrudnienie emeryta lub rencisty a składki ZUS – jakie ulgi ma pracodawca zatrudniając emeryta?, artykuł na stronie dlafirm.pracuj.pl [dostęp: 29.07.2025].

prowadzić dodatkową działalność zarobkową bez obowiązku rejestrowania firmy. Prowadzenie tego rodzaju działalności ograniczone jest limitem przychodu. Nie może on przekroczyć 50% minimalnego wynagrodzenia za pracę w danym miesiącu. W 2025 roku to 2333 zł brutto. Jeżeli w ciągu miesiąca przedsiębiorca przekroczy ustawowy próg przychodu, ma obowiązek dokonania rejestracji w CEIDG w terminie 7 dni od dnia przekroczenia limitu przychodów⁵⁶.

Korzyści finansowe z zatrudnienia osoby w wieku okołiemerytalnym

Pracodawca jest zwolniony z opłacania składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, jeśli zatrudniona osoba ukończyła 55 lat (kobieta) lub 60 lat (mężczyzna).

Nie dotyczy to osób, które uzyskały prawo emerytalne na specjalnych warunkach (emerytura pomostowa).

W przypadku zwolnienia lekarskiego z tytułu choroby własnej⁵⁷ zatrudnionych po 50. roku życia⁵⁸, pracodawca płaci wynagrodzenie chorobowe (w wysokości 80% wynagrodzenia) przez pierwsze 14 dni⁵⁹ nieobecności w ciągu roku kalendarzowego. Poczynając od 15. dnia zwolnienia lekarskiego takim pracownikom przysługuje zasiłek chorobowy wypłacany przez ZUS.

⁵⁶ Praca na emeryturze w 2025 r. – jakie ulgi czekają emeryta, który dorabia na emeryturze?, artykuł na stronie poradnikprzedsiębiorcy.pl [dostęp: 29.07.2025].

⁵⁷ Do limitu 14 dni nie wlicza się okresu przebywania na zwolnieniu lekarskim z powodu opieki nad chorym członkiem rodziny.

⁵⁸ Prawo do zasiłku chorobowego od 15. dnia choroby uzyskuje się w roku następującym po ukończeniu 50. roku życia.

⁵⁹ Kalendarzowych.

W przypadku pozostałych pracowników, pracodawca jest zobowiązany do wypłacania wynagrodzenia chorobowego przez pierwsze 33 dni choroby⁶⁰.

Korzyści finansowe dla pracującej osoby w wieku emerytalnym

Zatrudniona osoba w wieku emerytalnym może skorzystać z ulgi „PIT-0 dla seniora”.

Na wniosek zatrudnionego emeryta, pracodawca może nie pobierać zaliczek na podatek dochodowy od wynagrodzenia. Ulga obowiązuje do osiągnięcia przez niego limitu przychodów w wysokości 85 528 zł i przysługuje wyłącznie wtedy, gdy osoba w wieku emerytalnym, mająca prawo do emerytury, dobrowolnie z niej zrezygnowała ze względu na podjęcie dalszej aktywności zawodowej⁶¹. PITem-0 dla seniora można objąć przychody z pracy na etacie, zleceniu lub działalności gospodarczej⁶².

Pracujący emeryci, tak jak inni zatrudnieni, korzystają z kwoty wolnej od podatku wynoszącej 30 tys. zł. Jeśli więc emeryt rezygnuje z pobierania świadczenia emerytalnego i pozostaje aktywny zawodowo, może skorzystać z ulgi PIT-0 dla seniora i nie płacić podatku do kwoty 85 528 zł rocznie, a po jej przekroczeniu wykorzystać kwotę wolną od podatku. Oznacza to, że podatek dochodowy zacznie go obowiązywać dopiero po przekroczeniu 125 528 zł rocznie⁶³.

⁶⁰ Zasilek chorobowy a pracownik po 50. roku życia. Ile wynosi, po ilu dniach choroby przysługuje?, artykuł na stronie infor.pl [dostęp: 05.08.2025].

⁶¹ Zatrudnienie emeryta lub rencisty a składki ZUS – jakie ulgi ma pracodawca zatrudniając emeryta?, artykuł na stronie dlafirm.pracuj.pl [dostęp: 29.07.2025].

⁶² Praca na emeryturze w 2025 r. – jakie ulgi czekają emeryta, który dorabia na emeryturze?, artykuł na stronie poradnikprzedsiębiorcy.pl [dostęp: 29.07.2025].

⁶³ Pracujący emeryci i osoby w wieku okołoemerytalnym, wybór i opracowanie: Ivanova A., Budzewski M., Sienkiewicz Ł., współpraca merytoryczna: Orłowska J., Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, op.cit.

Aktywność zawodowa osób w wieku okołoemerytalnym w świetle ustawy o rynku pracy i służbach zatrudnienia

1 czerwca 2025 roku weszły w życie przepisy ustawy z dnia 20 marca 2025 roku o rynku pracy i służbach zatrudnienia⁶⁴, określające na nowo zadania samorządu województwa w zakresie aktywności zawodowej, wspierania zatrudnienia oraz rynku pracy. Jednocześnie utraciła moc ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

Obowiązująca od czerwca 2025 roku ustawa przewiduje następujące rozwiązania dla osób w wieku okołoemerytalnym:

- 1. dofinansowanie wynagrodzenia poszukującej pracy osoby, która ukończyła 60 lat – w przypadku kobiety lub 65 lat – w przypadku mężczyzny.** Dofinansowanie jest możliwe, o ile osoba ta nie była zatrudniona lub nie wykonywała innej pracy zarobkowej, bezpośrednio przed zarejestrowaniem jako poszukująca pracy, u zatrudniającego ją teraz pracodawcy. Dofinansowanie wynagrodzenia przysługuje w kwocie nie wyższej niż połowa minimalnego wynagrodzenia za pracę, przez miesiąc. Można jednak z niego korzystać wielokrotnie. Umowa z pracodawcą zawierana jest na okres 12 miesięcy; dofinansowanie przysługuje co drugi miesiąc. Rozwiązanie to stanowi nowość.
- 2. dofinansowanie wynagrodzenia bezrobotnej osoby 50+, która ukończyła 50. rok życia, a nie ukończyła 60 lat – w przypadku kobiety lub 65 lat – w przypadku mężczyzny.** Dofinansowanie jest możliwe, o ile osoba ta nie była zatrudniona lub nie wykonywała innej pracy zarobkowej, bezpośrednio przed zarejestrowaniem jako bezrobotna, u zatrudniającego ją teraz pracodawcy. Dofinansowanie wynagrodzenia przysługuje w kwocie nie wyższej niż połowa minimalnego wynagrodzenia za pracę, przez 12 miesięcy. Pracodawca jest zobowiązany do utrzymania w zatrudnieniu takiej osoby przez kolejne 6 miesięcy. Jest to modyfikacja formy wsparcia uregulowanej w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, która przewidywała możliwość dofinansowania wynagrodzenia osoby bezrobotnej w wieku 50-60 lat przez 12 miesięcy oraz możliwość

⁶⁴ Dziennik Ustaw z 2025 roku, poz. 620.

dofinansowania wynagrodzenia osoby bezrobotnej, która ukończyła 60 lat przez 24 miesiące. Wysokość refundacji nie uległa zmianie. Wprowadzono ograniczenia w stosunku do podmiotów, które mogą ubiegać się o zorganizowanie tej formy pomocy.

3. **zwolnienie z opłacania obowiązkowych składek na Fundusz Pracy osób zatrudnionych, które osiągnęły wiek wynoszący co najmniej 55 lat w przypadku kobiet i co najmniej 60 lat w przypadku mężczyzn.** W porównaniu do poprzednio obowiązującej ustawy, niewielkie zmiany dotyczą szczegółowego katalogu osób, których dotyczy przedmiotowe zwolnienie.
4. **zwolnienie pracodawcy z opłacania obowiązkowych składek na Fundusz Pracy przez okres 12 miesięcy za zatrudnioną osobę bezrobotną, która ukończyła 50. rok życia oraz w okresie 30 dni przed dniem zatrudnienia pozostawała w ewidencji bezrobotnych PUP.** Zapis ten obowiązywał w identycznym brzmieniu w poprzednio obowiązującej ustawie.
5. **bezrobotni powyżej 50. roku życia (jako jedna z siedmiu kategorii osób bezrobotnych) mają pierwszeństwo w kierowaniu do udziału w formach pomocy, przewidzianych w ustawie o rynku pracy i służbach zatrudnienia.** Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy też wskazywała siedem grup mających pierwszeństwo w skierowaniu do udziału w formach pomocy; bezrobotni powyżej 50. roku życia byli jedną z nich.
6. **wydłużony okres pobierania zasiłku dla bezrobotnych powyżej 50 lat, posiadających co najmniej 20-letni okres uprawniający do zasiłku – do 365 dni.**

Tabele do wykresów

Tabela do: Wykres 1. Wskaźnik zatrudnienia osób powyżej 50. roku życia według płci i grup wieku w 2021 roku (%)

Płeć	50-54 lata	55-59 lat	60-64 lata	65+
kobiety	79,5	67,2	23,2	4,3
mężczyźni	83,3	76,9	58,9	9,1
różnica między mężczyznami i kobietami	3,8	9,7	35,7	4,8

Tabela do: Wykres 2. Stopa bezrobocia (BAEL) powyżej 50. roku życia według grup wieku w 2021 roku (%)

Grupa wieku	Wartość
50-54 lata	2,4
55-59 lat	2,8
60-64 lata	2,0

Tabela do: Wykres 3. Udział pracujących 50+ w ogólnej liczbie pracujących według sekcji PKD w 2021 roku (%)

Sekcja PKD	Wartość
Edukacja	39,7
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	40,3
Obsługa rynku nieruchomości	43,8
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	45,9

Sekcja PKD	Wartość
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	47,6

Tabela do: Wykres 4. Średni wiek kobiet i mężczyzn, którym przyznano emerytury w okresie 2015-2023 (lata)

Płeć	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
kobiety	60,7	61	61	60,7	60,7	60,6	60,6	60,6	60,7
mężczyźni	62,8	63,3	64,6	64,4	64,6	64,8	64,8	64,9	65

Tabela do: Wykres 5. Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 50-89 lat w Małopolsce w okresie 2015-2024 (%)

Rok	Wartość
2015	28,9
2016	29,3
2017	30,9
2018	30,4
2019	30,6
2020	32,2
2021	34,1
2022	33,1
2023	34,3
2024	35,0

Tabela do: Wykres 6. Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 55-64 lata w Małopolsce w okresie 2015-2024 w podziale na kobiety i mężczyzn (%)

Płeć	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	przyrost w czasie
mężczyźni	44,9	50,2	56,0	54,8	55,1	56,9	62,4	63,3	63,6	65,1	20,2
kobiety	31,7	33,6	38,7	36,9	35,7	40,3	41,3	41,4	45,1	46,9	15,2
różnica	13,2	16,6	17,3	17,9	19,4	16,6	21,1	21,9	18,5	18,2	5,0

Tabela do: Wykres 7. Udział osób samozatrudnionych wśród aktywnych zawodowo w Polsce w zależności od grupy wiekowej w 2023 roku (%)

Grupa wiekowa	Wartość
50+	23%
65+	24%
75+	44%

Tabela do: Wykres 8. Wykształcenie osób samozatrudnionych w Polsce w grupie wiekowej 50-64 lata w 2023 roku (%)

Poziom wykształcenia	Wartość
podstawowe	8
zawodowe	5
średnie	69
wyższe	18

Tabela do: Wykres 9. Struktura samozatrudnionych w Polsce w grupie wiekowej 50+ w 2022 roku bez rolnictwa (%)

Sekcja PKD	Wartość
Pozostałe	22
Transport i gospodarka magazynowa	5
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	9
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	12
Przetwórstwo przemysłowe	13
Budownictwo	17
Handel; naprawa pojazdów samochodowych	22

Tabela do: Wykres 10. Jednoosobowe działalności gospodarcze w Polsce zakładane przez osoby 50+ w 2022 roku (%)

Grupa wieku	Wartość
wiek przedemerytalny	73
wiek emerytalny	27

Tabela do: Wykres 11. Jednoosobowe działalności gospodarcze w Polsce zakładane przez osoby 50+ w przekroju płci w 2022 roku (%)

Grupa wieku	kobiety	mężczyźni
wiek przedemerytalny	32	68
wiek emerytalny	63	37

Tabela do: Wykres 12. Osoby w wieku 60 lat i więcej według grup wieku w 2023 roku

Grupa wieku	Wartość
60-64 lata	23,7%
65-69 lat	25,5%
70-74 lata	21,3%
75-79 lat	13,3%
80-84 lata	7,9%
85+	8,3%
	100,0%

Tabela do: Wykres 13. Główne powody bierności zawodowej kobiet i mężczyzn w wieku 60-74 lata w 2023 roku

Płeć	pobieranie emerytury	choroba lub niepełnosprawność
kobiety	94,0%	2,5%
mężczyźni	85,4%	11,1%

Tabela do: Wykres 14. Struktura pracujących emerytek (z lewej) i emerytów (z prawej) 60+ według grup wieku w 2023 roku

Grupa wieku	kobiety	mężczyźni
60-64 lata	49,0%	9,1%
65-69 lat	31,6%	53,6%
70-74 lata	13,5%	25,6%
75-79 lat	4,4%	8,9%
80-84 lata	1,1%	2,1%
85+	0,4%	0,7%
	100%	100%

Tabela do: Wykres 15. Struktura pracujących emerytów 60+ według sekcji PKD w 2023 roku

Sekcja PKD	Wartość
Pozostałe	19,7%
Handel; naprawa pojazdów samochodowych	16,5%
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	14,5%
Edukacja	12,9%
Przetwórstwo przemysłowe	12,0%
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	8,0%
Budownictwo	5,6%
Transport i gospodarka magazynowa	5,5%
Administrowanie i działalność wspierająca	5,3%

Tabela do: Wykres 16. Struktura kobiet (z lewej) i mężczyzn (z prawej) w wieku 60+ wykonujących pracę na podstawie umów zlecenia i pokrewnych według grup wieku w 2023 roku

Grupa wieku	kobiety	mężczyźni
60-64 lata	47,7%	38,2%
65-69 lat	32,5%	34,2%
70-74 lata	14,4%	18,4%
75-79 lat	4,2%	7,0%
80-84 lata	0,9%	1,6%
85+	0,3%	0,6%
	100%	100%

Tabela do: Wykres 17. Udział osób uczestniczących w różnych formach uczenia się w ogólnej liczbie osób danej grupy wiekowej – porównanie 2016 i 2022 roku (%)

Grupa wieku	2016	2022
60-64 lata	28,1	33,9
65-69 lat	22,4	29,6

Tabela do: Wykres 18. Udział osób uczestniczących w różnych formach uczenia się w ogólnej liczbie osób danej grupy wiekowej według płci w 2022 roku (%)

Grupa wieku	kobiety	mężczyźni
60-64 lata	32,9	35
65-69 lat	32,8	25,2

Tabela do: Wykres 19. Udział osób uczestniczących w różnych formach uczenia się w ogólnej liczbie osób danej grupy wiekowej według miejsca zamieszkania w 2022 roku (%)

Grupa wieku	miasto	wieś
60-64 lata	35,5	31,3
65-69 lat	34,9	20,7

Tabela do: Wykres 20. Udział osób uczestniczących w różnych formach uczenia się w ogólnej liczbie osób danej grupy wiekowej według form uczenia się* w 2022 roku (%)

Forma uczenia się	65-69 lat	60-64 lata
edukacja pozaformalna	5	7,5
uczenie się nieformalne	28,9	31,3
jakakolwiek forma uczenia się	29,6	33,9

Tabela do: Wykres 21. Udział osób korzystających z wybranych sposobów nauki w ogólnej liczbie osób danej grupy wiekowej uczestniczących w uczeniu się nieformalnym w 2022 roku (%)

Sposób nauki	65-69 lat	60-64 lata
uczestniczący w wycieczkach do muzeów, obiektów historycznych, przemysłowych lub przyrodniczych	28,6	24,3
odwiedzający ośrodki edukacyjne	29,9	25,5
korzystający z pomocy członków rodziny, przyjaciół, kolegów, współpracowników	37,2	40
korzystający z książek, czasopism branżowych i innych materiałów drukowanych	57,5	62,6
korzystający z urządzeń elektronicznych takich jak: komputery, laptopy, tablety, telewizji lub radia	59,7	74,7

Tabela do: Wykres 22. Udział osób znających języki obce w ogólnej liczbie osób danej grupy wiekowej według liczby znanych języków obcych w 2022 roku (%)

Liczba znanych języków obcych	65-69 lat	60-64 lata
w tym: trzema lub więcej	4,4	3,9
w tym: dwoma	15	13,2
w tym: jednym	35,7	40
osoby potrafiące posługiwać się co najmniej jednym językiem obcym	55,1	57,1

Tabela do: Wykres 23. Struktura osób posługujących się jednym językiem obcym według poziomu biegłości językowej w 2022 roku (%)

Poziom biegłości językowej	65-69 lat	60-64 lata
niemal całkowity brak umiejętności posługiwania się językiem obcym	52,5	56,8
poziom podstawowy	30,6	27,7
poziom średniozaawansowany	12,8	10,6
poziom zaawansowany	4,1	4,9

Tabela do: Wykres 24. Przeciętna miesięczna emerytura brutto z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych i jej relacja do przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej* w latach 2015-2023

Rok	przeciętna miesięczna emerytura brutto w zł	relacja przeciętnej miesięcznej emerytury brutto do przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w %
2015	2171	63,7%
2016	2205	62,3%
2017	2254	60,4%
2018	2323	58,0%
2019	2421	56,4%

Rok	przeciętna miesięczna emerytura brutto w zł	relacja przeciętnej miesięcznej emerytury brutto do przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w %
2020	2545	56,4%
2021	2720	55,0%
2022	2977	53,7%
2023	3493	55,9%

Tabela do: Wykres 25. Przeciętna miesięczna emerytura brutto z Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego i jej relacja do przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej* w latach 2015-2023

Rok	przeciętna miesięczna emerytura brutto w zł	relacja przeciętnej miesięcznej emerytury brutto do przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w %
2015	1210	35,5%
2016	1210	34,2%
2017	1222	32,7%
2018	1242	31,0%
2019	1305	30,4%
2020	1384	30,7%
2021	1436	29,0%
2022	1508	27,2%
2023	1859	29,8%

Tabela do: Wykres 26. Odsetek osób 60+ w liczbie korzystających z różnych form finansowania wydatków ogółem w 2023 roku (%)

Rodzaj finansowania	Wartość
karty kredytowe/limity debetowe	32,3%
kredyty konsumpcyjne	20,2%
kredyty hipoteczne	8,2%

Tabela do: Wykres 27. Struktura osób z ustalonym prawem do emerytury podlegających ubezpieczeniu zdrowotnemu (z lewej), w tym podlegający także ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu w 2023 roku (%)

Tytuł do ubezpieczenia	pracujący emeryci podlegający ubezpieczeniu zdrowotnemu	w tym: podlegający także ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowemu
pracownicy	39,1	59,8
osoby pracujące na umowę zlecenie	25,7	34,5
osoby prowadzące pozarolniczą działalność	29,3	0,3
pozostałe tytuły ubezpieczenia	5,8	5,4

Tabela do: Wykres 28. Ranking sekcji PKD, w których zatrudnionych jest najwięcej emerytów podlegających ubezpieczeniu zdrowotnemu w 2023 roku (%)

Sekcja PKD	Wartość
N Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	8,1
P Edukacja	10
C Przetwórstwo przemysłowe	11
G Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	13,6
Q Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	15,6

Tabela do: Wykres 29. Ranking sekcji PKD, w których zatrudnionych jest najwięcej emerytów podlegających ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym w 2023 roku (%)

Sekcja PKD	Wartość
G Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	10,4
N Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	10,5
C Przetwórstwo przemysłowe	12
P Edukacja	14
Q Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	16

Tabela do: Wykres 30. Ranking sekcji PKD, w których zatrudnionych jest najwięcej osób z ustalonym prawem do emerytury w przeliczeniu na 1000 osób pracujących w gospodarce narodowej w 2023 (osoby)

Sekcja PKD	Wartość
K Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	71
P Edukacja	71
R Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	105
N Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	124
Q Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	138
L Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	202

Tabela do: Wykres 31. Wysokość przeciętnej miesięcznej emerytury brutto z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych (zł) oraz stopa jej zastąpienia* w Małopolsce w latach 2015-2024

Rok	emerytura brutto z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych	emerytura brutto w relacji do przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto
2015	2 041	0,56
2016	2 077	0,54
2017	2 128	0,52
2018	2 208	0,50
2019	2 304	0,48
2020	2 425	0,47
2021	2 590	0,46
2022	2 825	0,44
2023	3 314	0,46
2024	3 777	
zmiana	1 736	-0,10
zmiana%	185%	82%

Tabela do: Wykres 32. Struktura osób z ustalonym prawem do renty podlegających ubezpieczeniu zdrowotnemu (z lewej), w tym podlegających także ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu (z prawej) w 2023 roku

Tytuł do ubezpieczenia	pracujący renciści podlegający ubezpieczeniu zdrowotnemu	w tym: podlegający także ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowemu
pracownicy	67,7	78,4
osoby pracujące na umowę zlecenie	15,2	12
osoby prowadzące pozarolniczą działalność	13,1	6,1
pozostałe tytuły ubezpieczenia	4	3,5

Tabela do: Wykres 33. Ranking sekcji PKD, w których zatrudnionych jest najwięcej rencistów podlegających ubezpieczeniu zdrowotnemu w 2023 roku (%)

Pracujący renciści podlegający ubezpieczeniu zdrowotnemu	
P Edukacja	7,4
Q Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	9,1
G Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	14
C Przetwórstwo przemysłowe	15,8
N Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	19

Tabela do: Wykres 34. Ranking sekcji PKD, w których zatrudnionych jest najwięcej rencistów podlegających ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym w 2023 roku (%)

Pracujący renciści podlegający ubezpieczeniu zdrowotnemu	
P Edukacja	7,4
Q Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	9,1
G Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	14
C Przetwórstwo przemysłowe	15,8
N Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	19

Tabela do: Wykres 35. Ranking sekcji PKD, w których zatrudnionych jest najwięcej osób z ustalonym prawem do renty w przeliczeniu na 1000 osób pracujących w gospodarce narodowej w 2023 (osoby)

Sekcja PKD	Wartość
Q Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	27
I Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	28
R Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	29
L Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	33
N Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	100

MAŁOPOLSKA

Wydawca:

Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie

Plac Na Stawach 1, 30-107 Kraków

tel. 12 42 87 870, faks 12 42 29 785

e-mail: kancelaria@wup-krakow.pl

www.wup-krakow.pl

ISBN: 978-83-68345-40-7

Publikacja bezpłatna.

 INSTYTUCJA WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO
Wojewódzki Urząd Pracy
w Krakowie

 MAŁOPOLSKA
UCZY